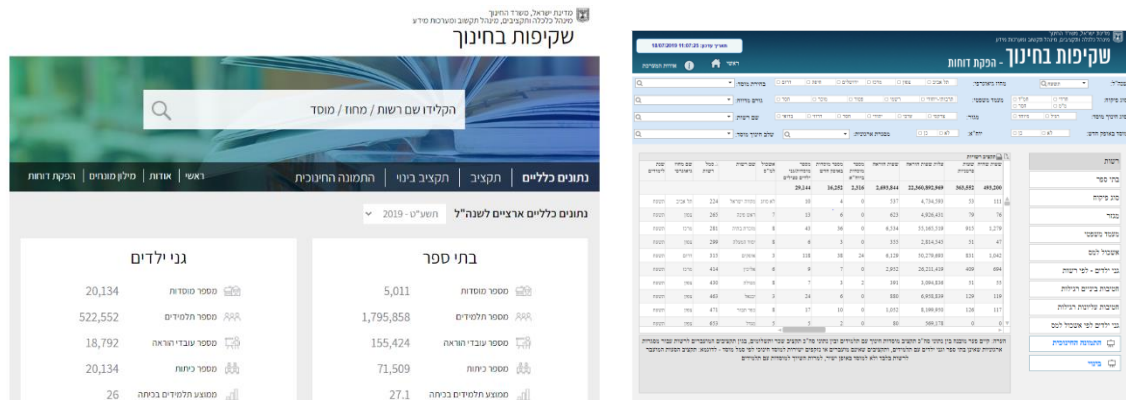

פרק ג' - שקיפות בחינוך לצמצום פערים במערכת החינוך

ממשלת ישראל מכירה ומכבדת את הצורך בשקיפות של כל המערכות והרשויות הממשלתיות באמצעות נגישות לחופש המידע ומתוך ראייה כוללת ומחויבת לקידום הדיווחיות במרחב הציבורי. מתוקף החלטת הממשלה, פועל משרד החינוך באמצעות הגורמים המקצועיים למען הנגשה של מידע בעל חשיבות ציבורית, תוך התחשבות בזכויות הפרט ובאינטרסים אחרים.

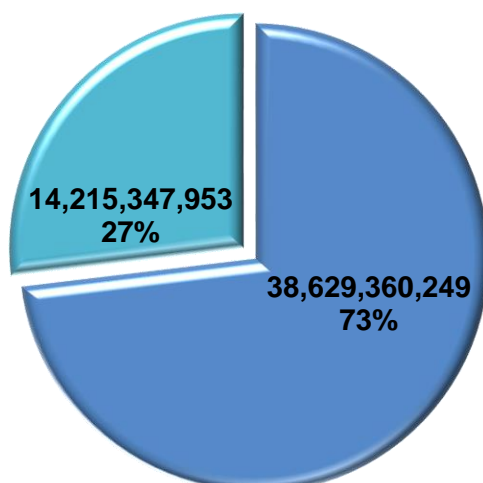
משרד החינוך מציג מערכת מידע מרכזית משופרת המכילה את נתוני התשומות התקציביות ותפוקות 'התמונה החינוכית' לשנת הלימודים תשע"ט לצד נתוני שנת הלימודים תשע"ב, תשע"ד - תשע"ח מעודכנים.

נתוני התשומות כוללים: שעות הוראה, תשלומים לרשויות מקומיות ובעלויות, שעות הדרכה, ונתוני רכישות והקצבות עבור בתי ספר ורשויות. החל משלב חינוך גני ילדים ועד החטיבה העליונה. כמו גם, נכללים התשלומים ששולמו במהלך שנת הלימודים עבור מוסדות חינוך שהפסיקו את פעילותם. מוסדות אלו יופיעו ללא תלמידים והתשלומים מופיעים במערכת לצורך שלמות הנתונים. עם זאת, לא נכללו נושאים ותקציבים שלא ניתן לשייך לבתי הספר, לרשות המקומית או לבעלות. כגון: אחזקת המשרד, חינוך בלתי פורמלי, תרבות יהודית, טלוויזיה חינוכית, מוסדות תורניים, מכללות להכשרת מורים, חינוך מבוגרים ואולפנים, תמיכות 3א.

בסוף הפרק מצורף נספח מונחים, מתודולוגיות לתקצוב והסברים לשימוש במערכת 'שקיפות בחינוך'.

התפלגות התקציבים הממופים במערכת השקיפות (בש"ח)

סה"כ	תשלומים שאינם שכר מורים**	שכר עובדי הוראה – גנ"י, בי"ס יסודיים, חט"ב וחט"ע*	שנת לימודים
52,844,708,202	14,215,347,953	38,629,360,249	תשע"ט

- שכר עובדי הוראה – גנ"י, בי"ס יסודיים, חט"ב וחט"ע*
- תשלומים שאינם שכר מורים**

* כולל העברה לבעלויות (רשתות חינוך) ומוסדות חינוך בחטיבה העליונה.

התקציב על שינויו לשנה"ל תשע"ט הינו כ-63 מיליארד.

מה נכלל בנתוני המערכת?

התקציבים שניתן היה לשייך באופן ישיר לפעילויות חינוך ברשויות מקומיות ובמוסדות חינוך בשנת תשע"ט.

הנושאים העיקריים שאינם נכללים בנתוני המערכת:

- רכישות והקצבות שלא ניתן היה למפות לפי מוסד או רשות מקומית.
- תמיכות בארגונים / תקצוב תאגידים.
- פעולות רוחביות או מנהליות של המשרד שלא ניתנות לשייך באופן חד-ערכי לרשות מקומית או למוסד חינוך.
- אחזקת המשרד, חינוך בלתי פורמלי, תרבות יהודית, טלוויזיה חינוכית, מוסדות תורניים, מכללות להכשרת מורים, חינוך מבוגרים ואולפנים, תמיכות צא.

ממצאים מרכזיים של המערכת לשיקוף תקציבי החינוך

פרק זה עוסק בעיקר בממצאי מערכת השקיפות לשנת הלימודים תשע"ט, אך יוצגו בחלקו גם השוואות לשנות הלימודים תשע"ב ותשע"ה. סך כל התקציב הממופה בשקיפות בשנת תשע"ב עמד על כ-33.9 מיליארד וכ-41 מיליארד בתשע"ה.

הערות על הגרפים בפרק זה:

- עלויות השעות בחינוך היסודי מבוססות על פי עלות ממוצעת לשעה X שעות ששולמו בפועל.
- מוכשר - 'מוכרים שאינם רשמיים', לא כולל רשתות החינוך החרדיות (החינוך העצמאי ומעיין החינוך התורני) כאשר התקציב כולל את שעות ההוראה והמרכיב הקבוע.
- נתוני המוסדות כוללים כיתות חינוך מיוחד בבתי ספר בחינוך רגיל.
- סה"כ התקציב אינו כולל תקציב בגין שעות חופשה (תשלום בחודשי הקיץ המשולם עבור כיתות החינוך המיוחד).
- המגזר הערבי כולל בניתוח זה את כל המיעוטים דוברי השפה הערבית.
- לא כולל תלמידי מוסדות ללא סיווג לפי חמישון טיפוח.
- מדד הטיפוח של בית ספר הנו ממוצע של עשירוני הטיפוח בקרב תלמידיו.
- קבוצות תלמידים שאינן מובהקות סטטיסטית (מתחת ל-1,000 תלמידים) אוחדו לקבוצה אחת.
- עלויות השכ"ל בחט"ע הן עלויות בפועל המבוססות על פרופיל המורים ומספר השעות שהוקצו לתלמידי בית הספר בהתאם לקריטריון התקצוב.
- הנתונים אינם כוללים מוסדות של 'תרבותי ייחודי'.
- הממוצעים בפרק זה כוללים גם בתי ספר שאינם מסווגים לפי קבוצות הטיפוח.

1. בתי הספר היסודיים

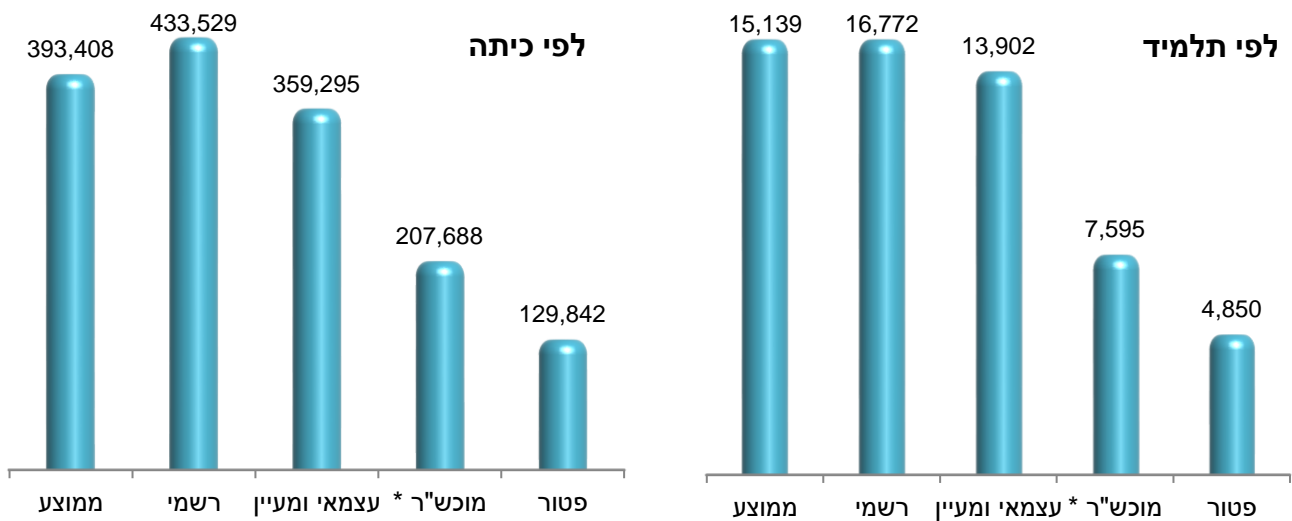
ממוצע לכתה	ממוצע לתלמיד	סה"כ תקציב	העברות לרשתות החינוך החרדי	תשלומים לרשויות ורכישות והקצבות	עלות שעות יסודי	כיתות נורמטיביות	מספר תלמידים	מעמד
393,408	15,139	15,496,157,258	1,970,343,872	2,777,018,308	10,748,795,078	39,390	1,023,574	סה"כ ארצי
433,529	16,772	12,639,310,725		1,890,515,647	10,748,795,078	29,155	753,583	רשמי
359,295	13,902	2,096,128,823	1,766,129,574	329,999,249		5,834	150,774	עצמאי ומעיין
207,688	7,595	504,994,528		504,994,528		2,432	66,487	מוכש"ר *
129,842	4,850	255,723,182	204,214,298	51,508,884		1,970	52,730	פטור

ניתוח התקציב* לשנת תשע"ט לכלל בתי הספר היסודיים בחינוך הרגיל לפי מעמד משפטי (בש"ח)

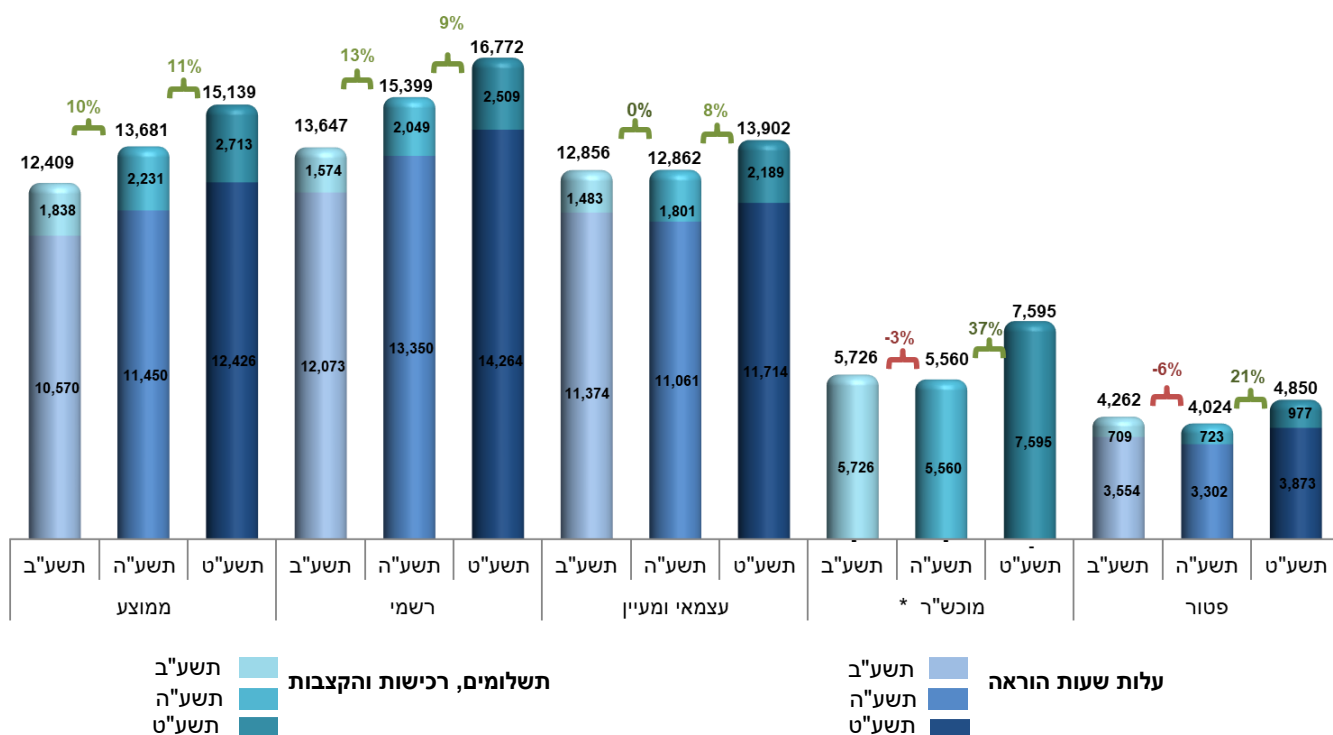
* מוכש"ר – מוכרים שאינם רשמיים לא כולל רשתות החינוך החרדיות (החינוך העצמאי ומעיין החינוך התורני)

* עלויות השעות בחינוך היסודי מבוססות על פי עלות ממוצעת לשעה X שעות בפועל ששולמו

עלות ממוצעת לתלמיד וכיתה בבתי ספר יסודיים בחינוך רגיל לשנת תשע"ט (בש"ח)

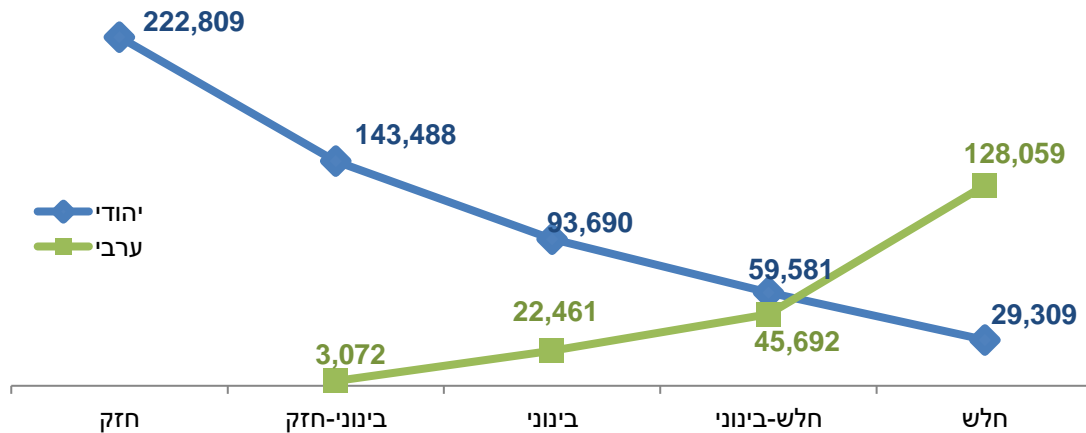

עלות ממוצעת לתלמיד בבתי ספר יסודיים בחינוך הרגיל לפי מעמד משפטי ושנה (בש"ח)

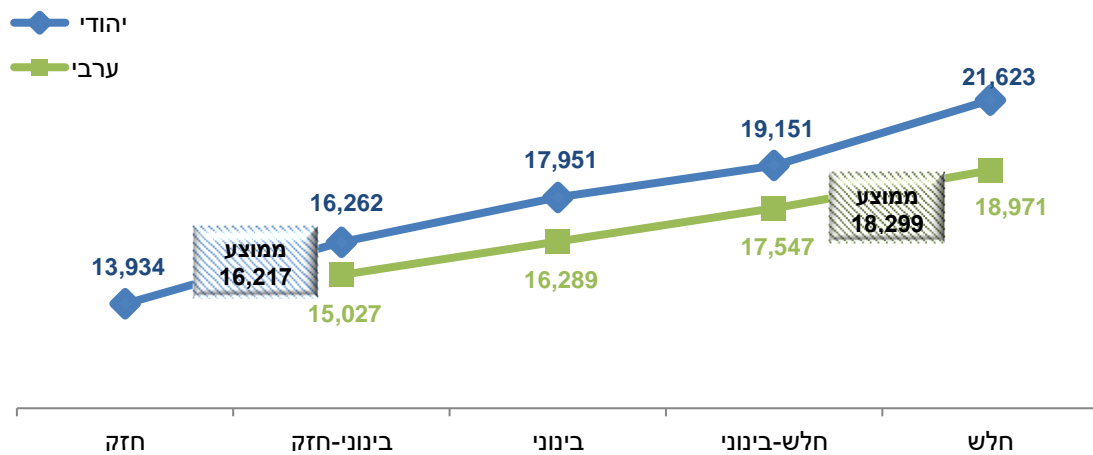
בין השנים תשע"ב לתשע"ט גדל התקציב הממוצע לתלמיד בחינוך היסודי כ-22%. בשנים הללו גדל סך התקציב לחינוך היסודי ב-38% ומספר התלמידים ב-13%. ברשתות החינוך ('החינוך העצמאי', 'מעין החינוך התורני') ובמוכש"ר, עלה ממוצע התקציב לתלמיד בכ-8% ובכ-33% בהתאמה. בשנת תשע"ט, ממוצע התקציב לתלמיד בחינוך היסודי עלה ב-1,458 ש"ח לעומת שנת תשע"ה לכ-15,139 ש"ח (כ-16,772 ש"ח במעמד הרשמי וכ-13,902 ש"ח בחינוך העצמאי ומעין). כ-82% מסכום זה מיועדים עבור שכר שעות הוראה.

פיזור מספר התלמידים לפי חמישוני טיפוח בבתי ספר יסודיים בחינוך הרגיל, תשע"ט

במגזר היהודי כ-84% מהתלמידים מצויים על רצף מדד הטיפוח במעמד בינוני עד חזק. לעומת זאת, במגזר הערבי, כ-87% מהתלמידים מצויים על רצף מדד הטיפוח במעמד החלש או החלש-בינוני. אין תלמיד ערבי במעמד החזק. כתוצאה מפיזור זה של התלמידים לפי חמישוני טיפוח, התלמידים במגזר הערבי נהנים יותר מתוספות התקציב המתבססות על מדד הטיפוח.

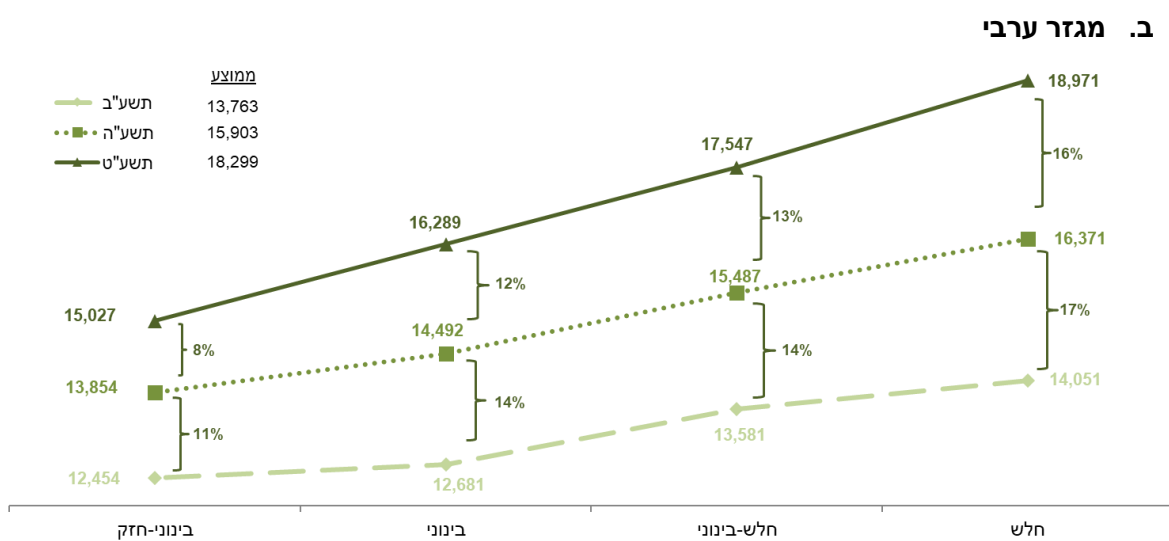
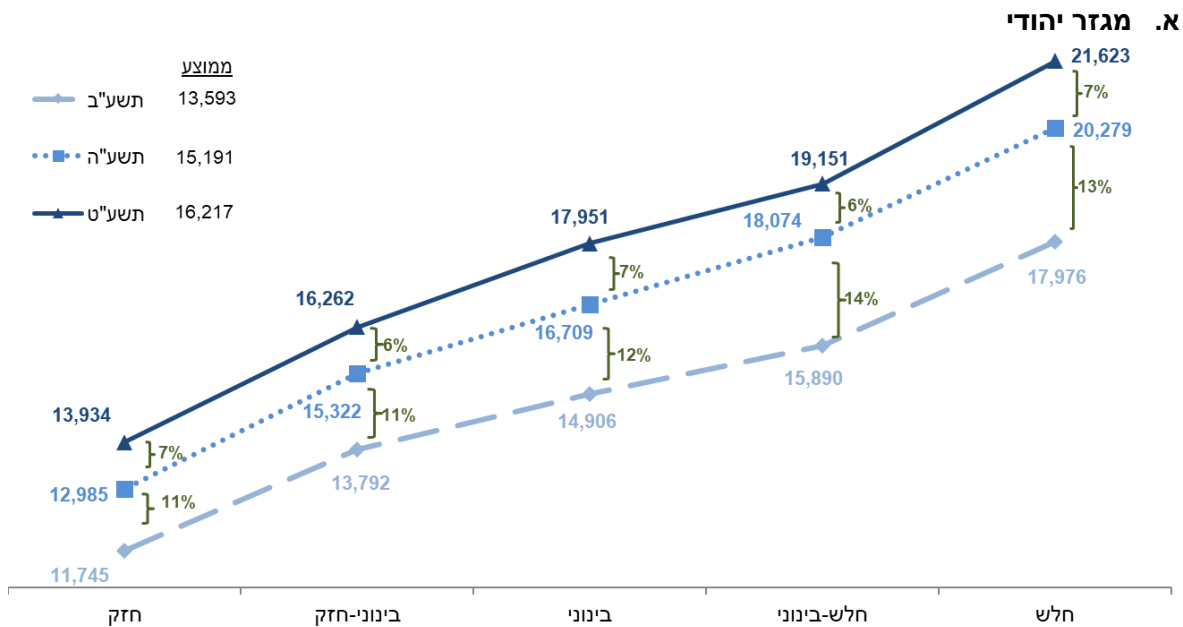
העלות הממוצעת לתלמיד בחינוך הרגיל לפי מגזר וחמישון טיפוח – תשע"ט (בש"ח)

קיימת מגמה של צמצום פערים, בעלות הממוצעת לתלמיד, בין המגזרים בכל קבוצות חמישוני הטיפוח כאשר העלות הממוצעת לתלמיד בחינוך הערבי, גבוהה מהעלות הממוצעת לתלמיד בחינוך העברי. הפרמטרים העיקריים לתקצוב דיפרנציאלי הם טיפוח, פריפריאליות וחוסן כלכלי של רשויות מקומיות. על פי דו"ח ביטוח לאומי על העוני לשנת 2018, כמחצית (45.3%) המשפחות הנמנות על המגזר הערבי מצויות מתחת לקו העוני. מדד הטיפוח המסווג את בתי הספר מדגיש זאת ביתר שאת, 84% מתלמידי

המגזר היהודי לומדים במוסדות עם חמישון טיפוח בינוני עד חזק, לעומת 13% בלבד במגזר הערבי. נתון זה מסביר את העובדה שתלמיד בחינוך הערבי מתקצב בממוצע יותר מאשר תלמיד בחינוך העברי.

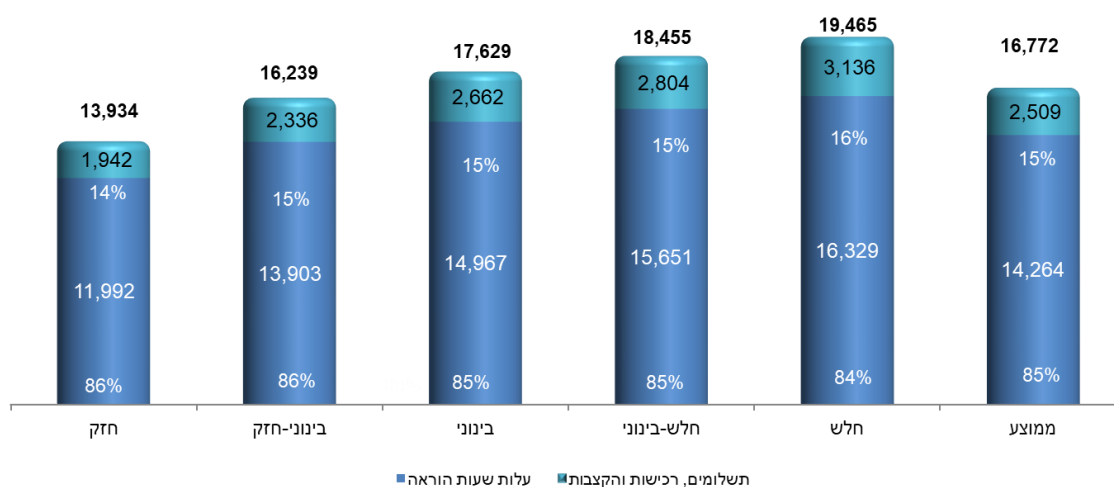
העלות הממוצעת לתלמיד בבתי הספר היסודי הרגיל לפי מגזר, חמישון טיפוח ושנה (בש"ח)

העלות הממוצעת לתלמיד גדלה עם הירידה ברצף חמישון הטיפוח. בכל החמישונים, העלות לתלמיד במגזר היהודי גבוהה בהרבה לעומת המגזר הערבי. בקבוצת חמישון הטיפוח 'חלש', בהשוואה לקבוצת חמישון הטיפוח 'בינוני-חזק', העלות במגזר היהודי בתשע"ט גבוהה יותר בכ-33% ובמגזר הערבי בכ-26%.

ניתוח התקציב לכלל בתי הספר היסודיים הרשמיים בחינוך הרגיל לפי חמישון טיפוח, תשע"ט

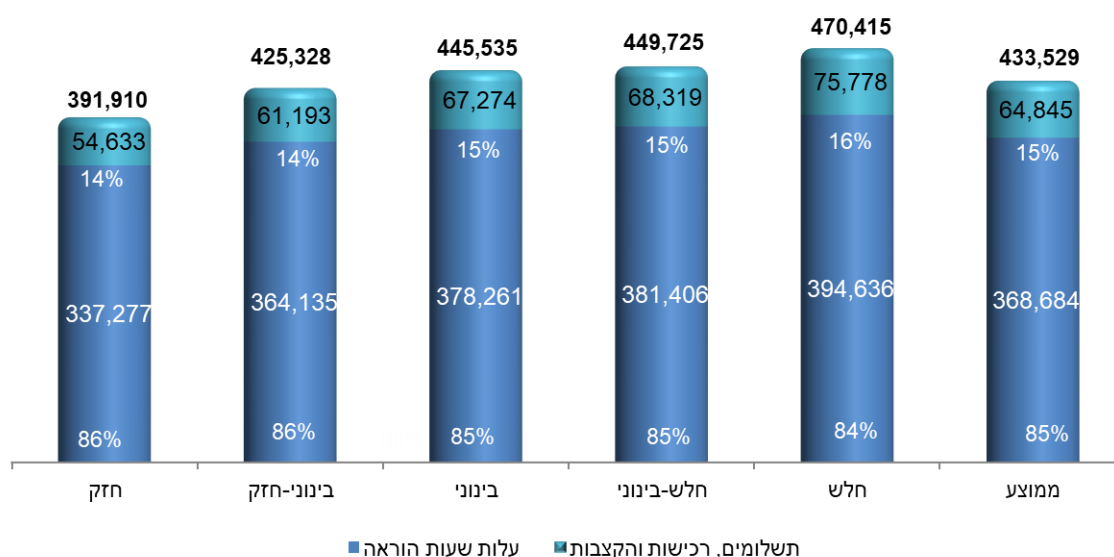
א. עלות ממוצעת לתלמיד (בש"ח)

בפריסת העלות הממוצעת לתלמיד ולכיתה על פני ציר חמישון הטיפוח, ניתן לראות כי תלמידים וכיתות בבתי הספר עם חמישון טיפוח חלש מתקצבים יותר מהתלמידים והכיתות בבתי הספר עם חמישון טיפוח חזק.

בשנת תשע"ט, קיים פער של כ-40% בעלות הממוצעת לתלמיד בין קבוצות חמישון טיפוח 'חזק' ו'חלש'.

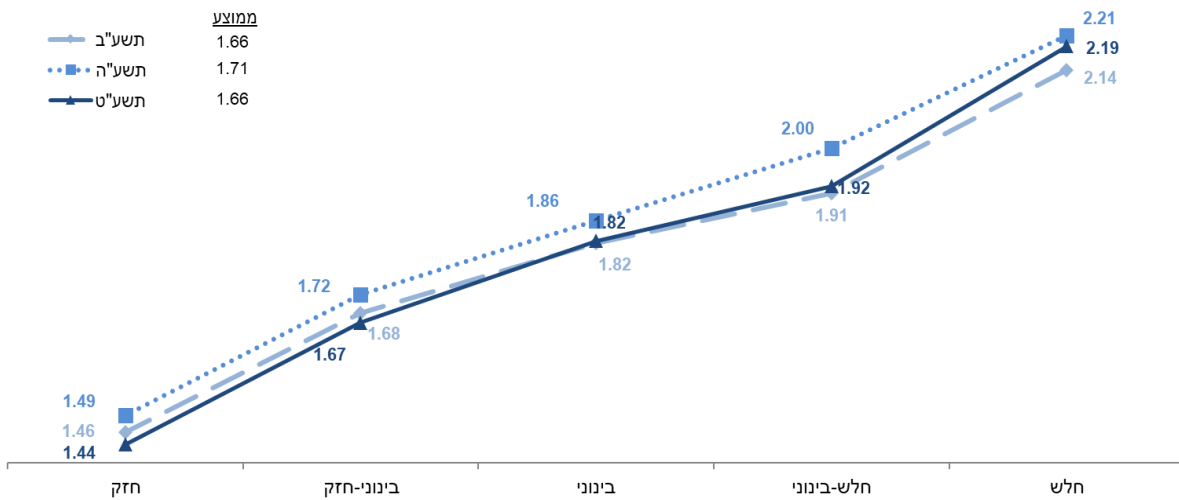
ב. עלות ממוצעת לכיתה (בש"ח)

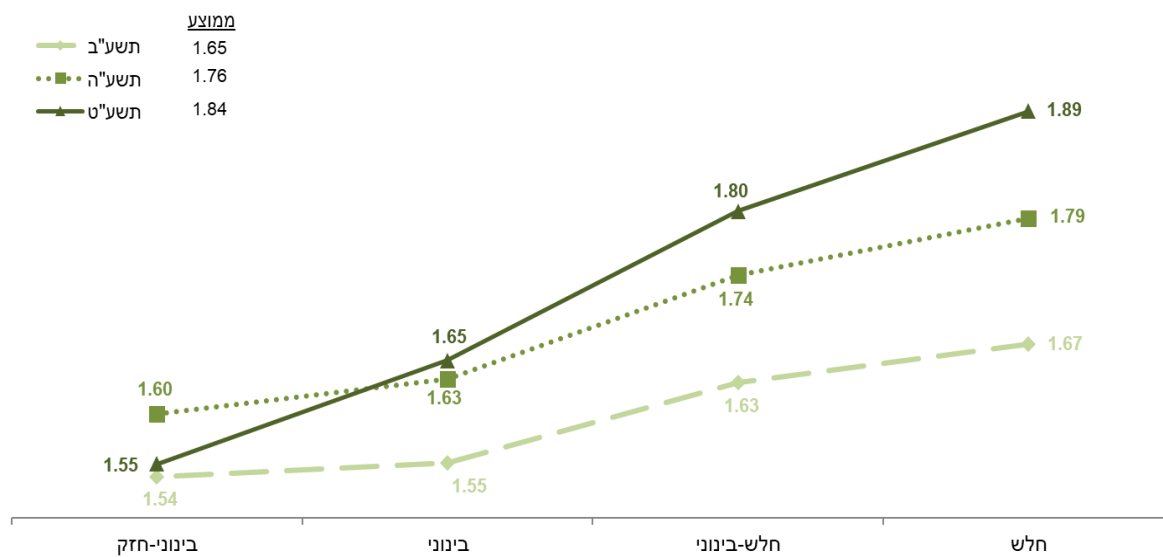
העלות הממוצעת לכיתה בחינוך היסודי הנה 433,529 ש"ח לשנה. העלות לכיתה גדלה עם הירידה בחמישון הטיפוח, בשנת תשע"ט, קיים פער של 20% בעלות הממוצעת לכיתה בין קבוצות חמישון הטיפוח 'חזק' ו'חלש'.

ממוצע שעות לתלמיד בכלל בתי הספר היסודיים הרשמיים בחינוך הרגיל לפי חמישון טיפוח ומגזר

א. מגזר יהודי

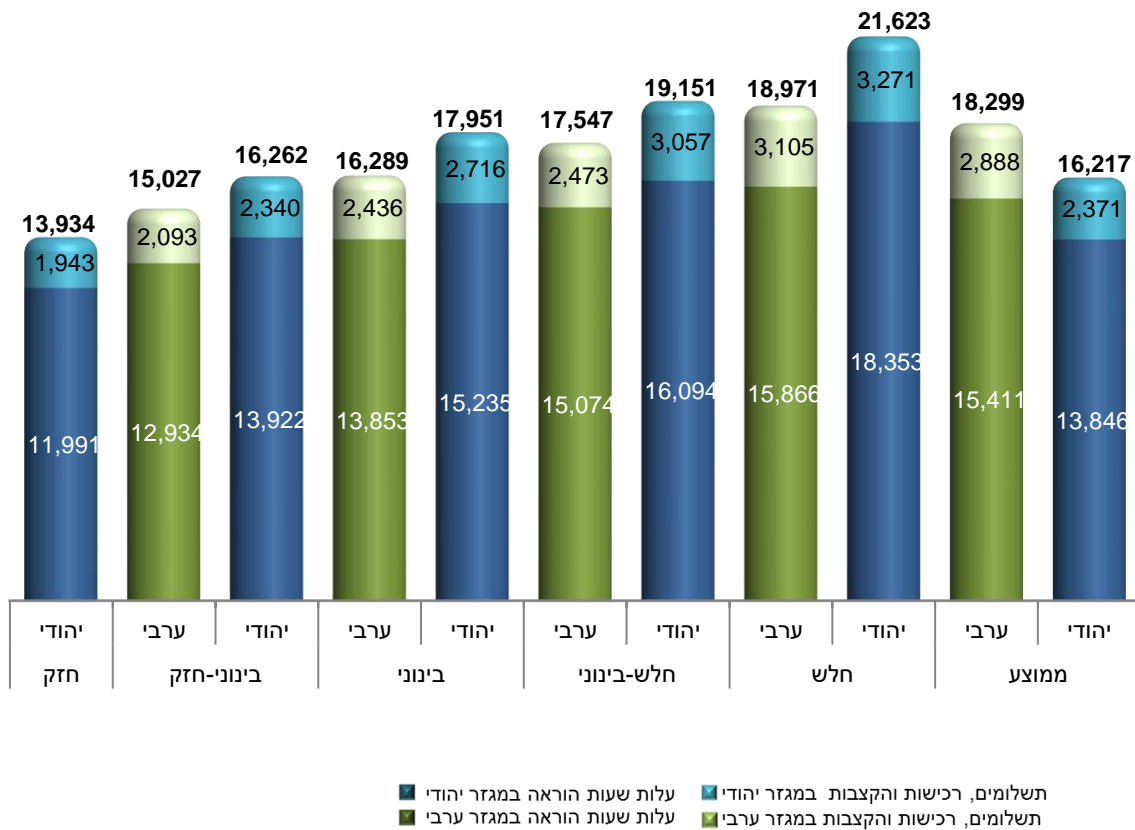
ב. מגזר ערבי

בשנת תשע"ט ממוצע הקצאת שעות לתלמיד במגזר הערבי גבוה יותר מממוצע הקצאת השעות לתלמיד במגזר היהודי. עם זאת, בהשוואה של התלמידים לפי חמישון טיפוח, תלמיד במגזר היהודי מקבל יותר.

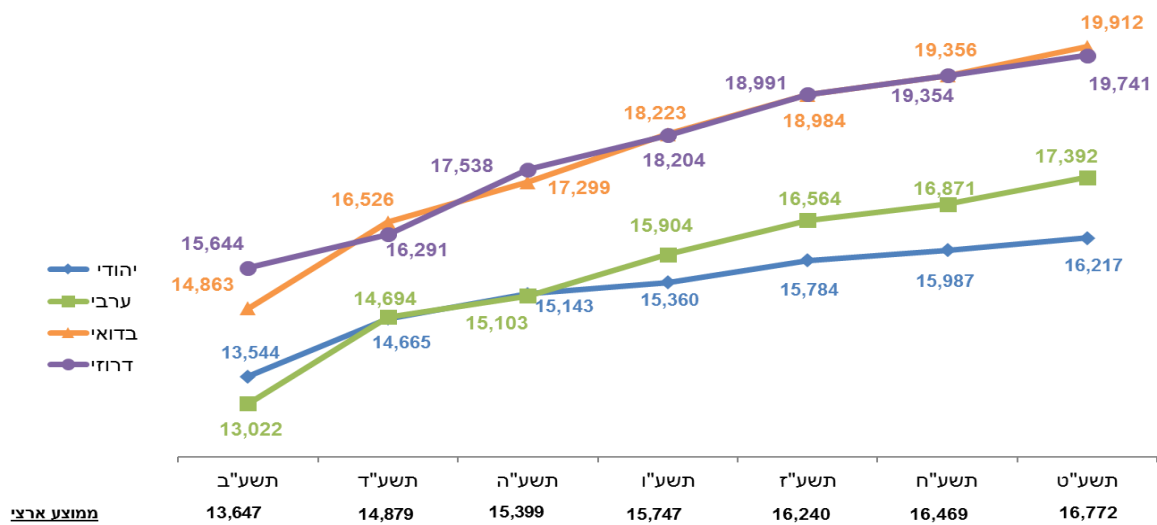
ניתן לראות כי בהקצאת השעות לתלמיד בבתי הספר היסודיים רשמיים בחינוך הרגיל, במעבר בין השנים מתשע"ב ולתשע"ט מתרחש תהליך לצמצום פערים בין המגזר הערבי ליהודי בין קבוצות המדד כאשר ממוצע השעות לתלמיד הולך וגדל ככל ששורדים בחמישוני הטיפוח.

עלות ממוצעת לתלמיד בבתי ספר היסודיים הרשמיים לפי חמישון טיפוח ומגזר (בש"ח), תשע"ט

קיימת דיפרנציאליות בהקצאת המשאבים לפי חמישון טיפוח - במגזר היהודי ובמגזר הערבי.

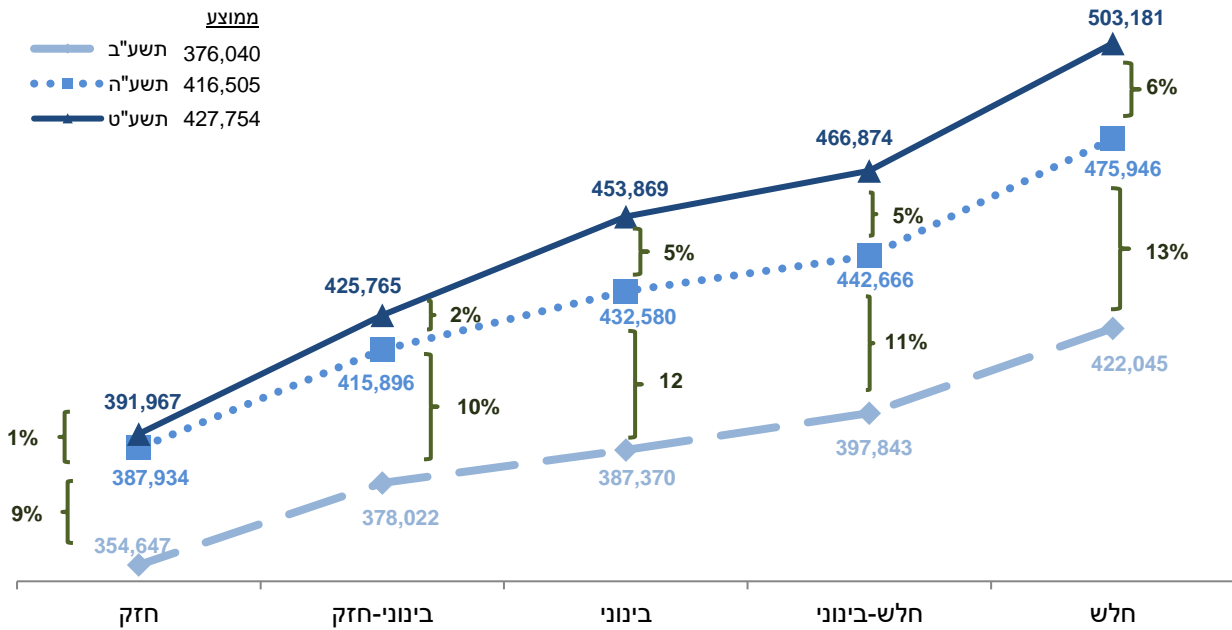
עלות ממוצעת לתלמיד בבתי ספר היסודיים הרשמיים לפי מגזר בשנים תשע"ב-תשע"ט (בש"ח)

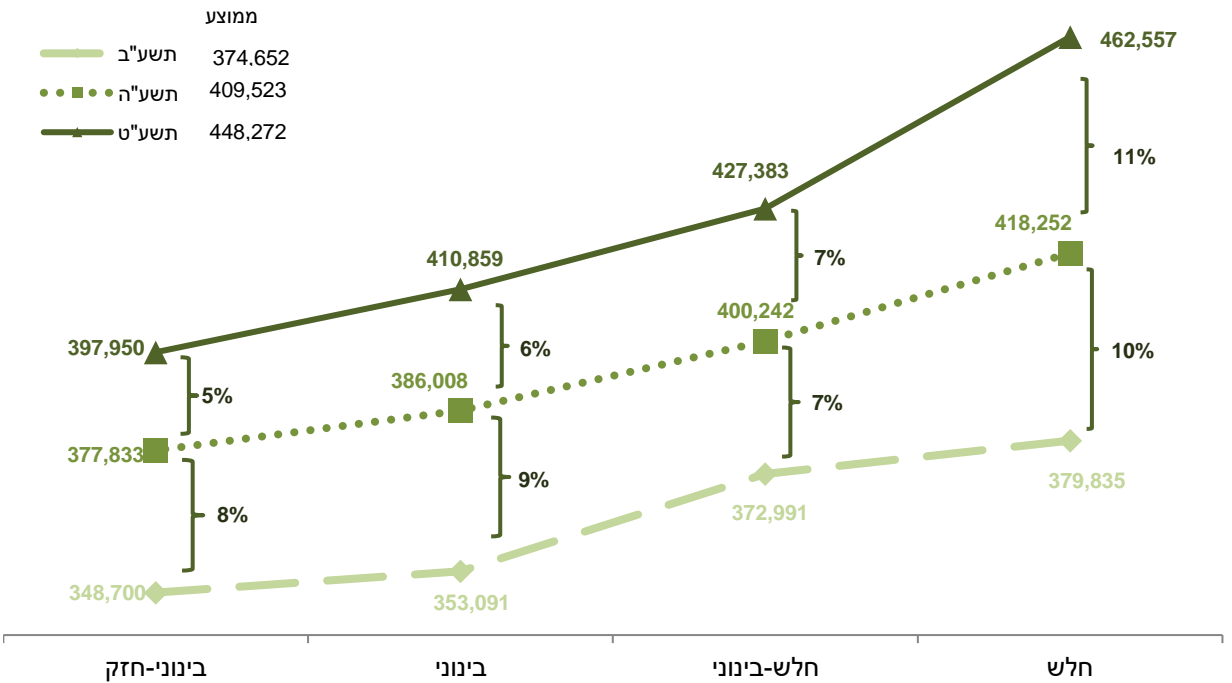
העלות הממוצעת לתלמיד בחינוך הערבי, גבוהה מהעלות הממוצעת לתלמיד בחינוך העברי כאשר העלות הממוצעת לתלמיד הגבוהה ביותר היא במגזר הבדואי והדרוזי.

עלות ממוצעת לכיתה בבתי ספר יסודיים רשמיים בחינוך הרגיל

א. מגזר יהודי - לפי חמישון טיפוח ושנה

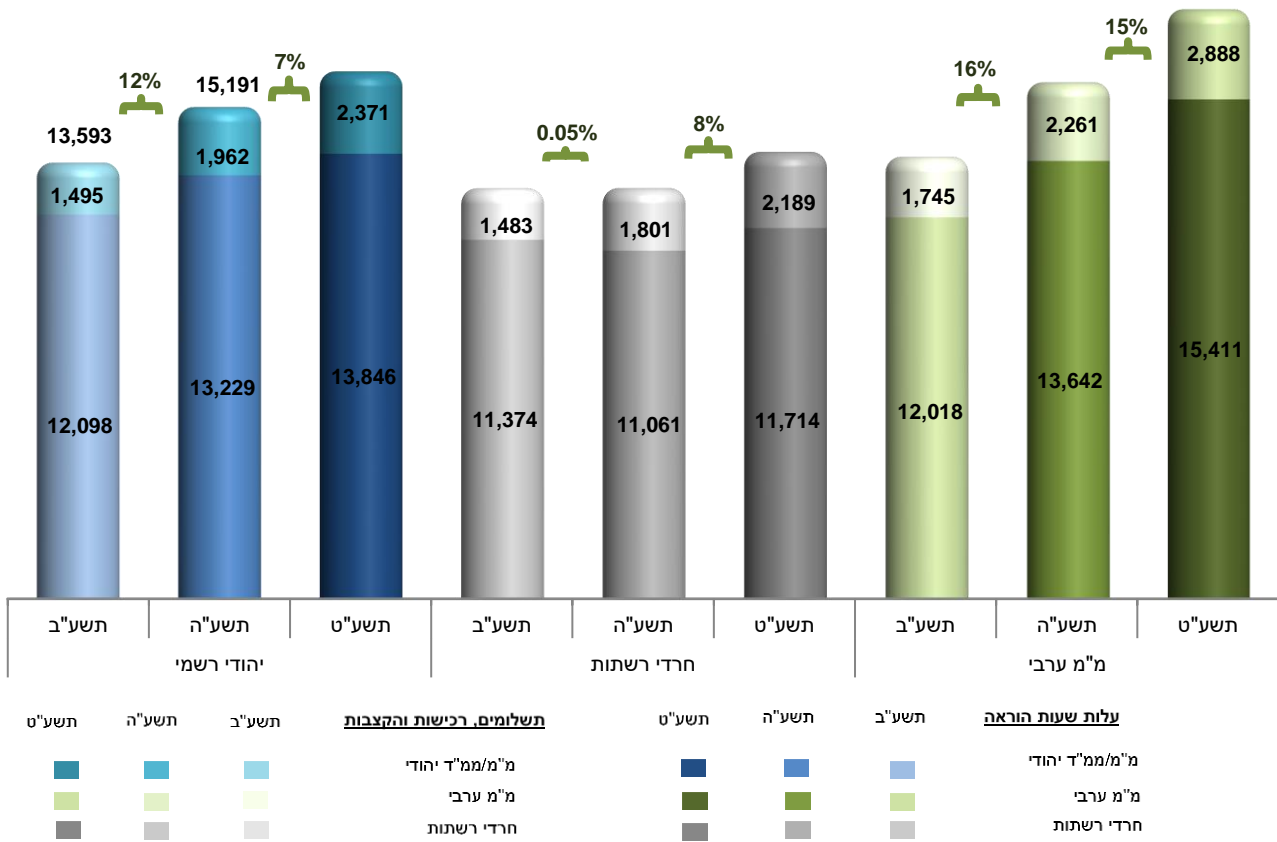
ב. מגזר ערבי - לפי חמישון טיפוח ושנה

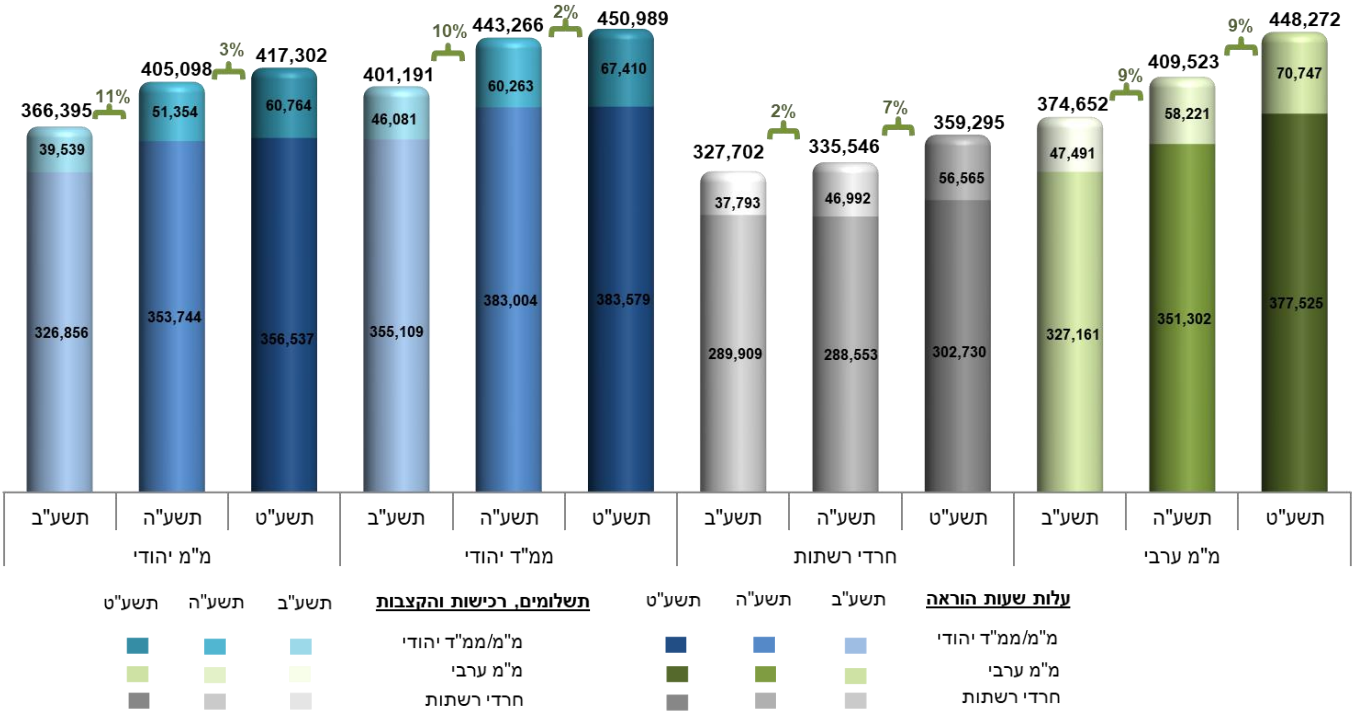
בשנת הלימודים תשע"ב ותשע"ה העלות הממוצעת לכיתה גבוהה יותר במגזר היהודי לעומת המגזר הערבי. בשנת תשע"ט, העלות הממוצעת לכיתה במגזר הערבי גבוהה יותר מהעלות הממוצעת לכיתה במגזר היהודי.

בתי ספר היסודיים הרשמיים והרשתות בחינוך הרגיל לפי סוג פיקוח

א. עלות ממוצעת לתלמיד

ב. עלות ממוצעת לכיתה

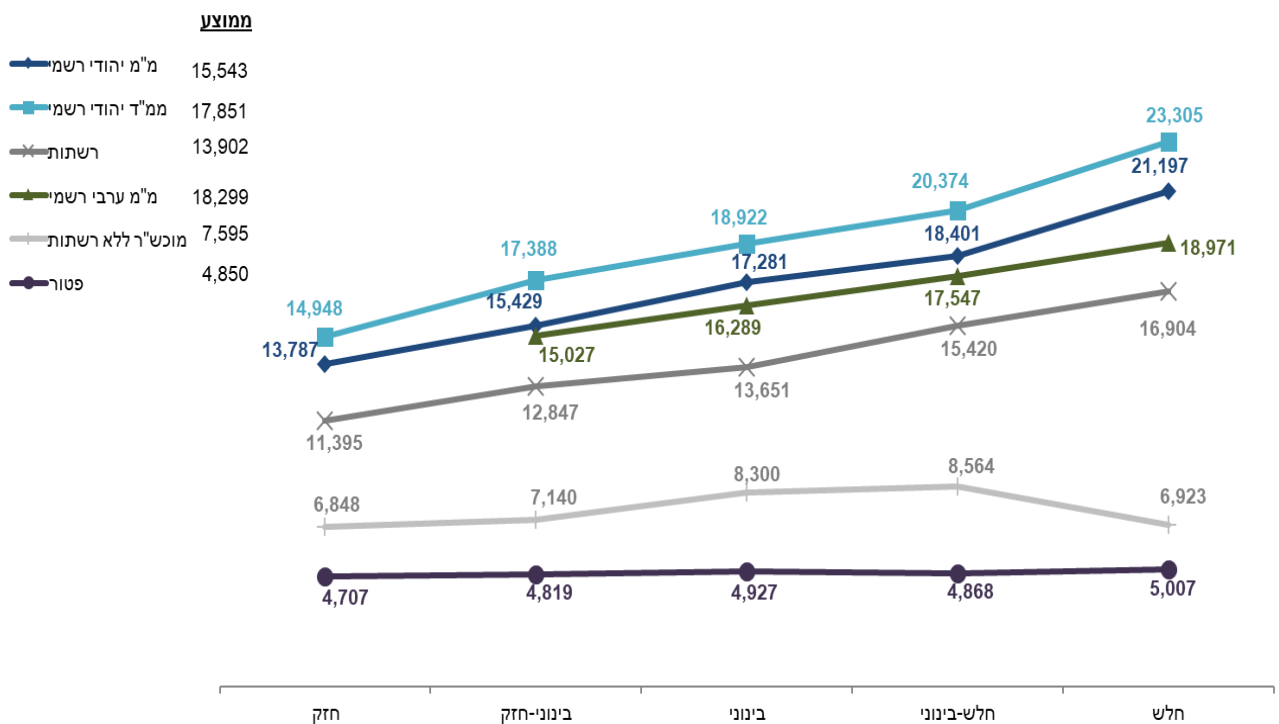

העלות הממוצעת לתלמיד במ"מ ערבי 18,299 ש"ח גבוהה מהעלות הממוצעת לתלמיד יהודי רשמי 16,217 ש"ח. העלות לכיתה בחינוך היהודי רשמי 427,754 ש"ח נמוכה מהחינוך הממלכתי ערבי 448,272 ש"ח בין היתר, בעקבות הצפיפות הגדולה יותר, 28 תלמידים בממוצע לכיתה במגזר היהודי לעומת 26 תלמידים בממוצע לכיתה במגזר הערבי. העלות הממוצעת לכיתה בפיקוח ממ"ד גבוהה יותר מהעלות הממוצעת לכתה במגזרים יהודי וערבי בפיקוח ממלכתי. עם זאת, כיתה בפיקוח ממלכתי במגזר הערבי מתקצבת יותר מכיתה בפיקוח ממלכתי במגזר יהודי. בחינוך החרדי, העלויות הממוצעות לתלמיד ולכיתה הן הנמוכות ביותר.

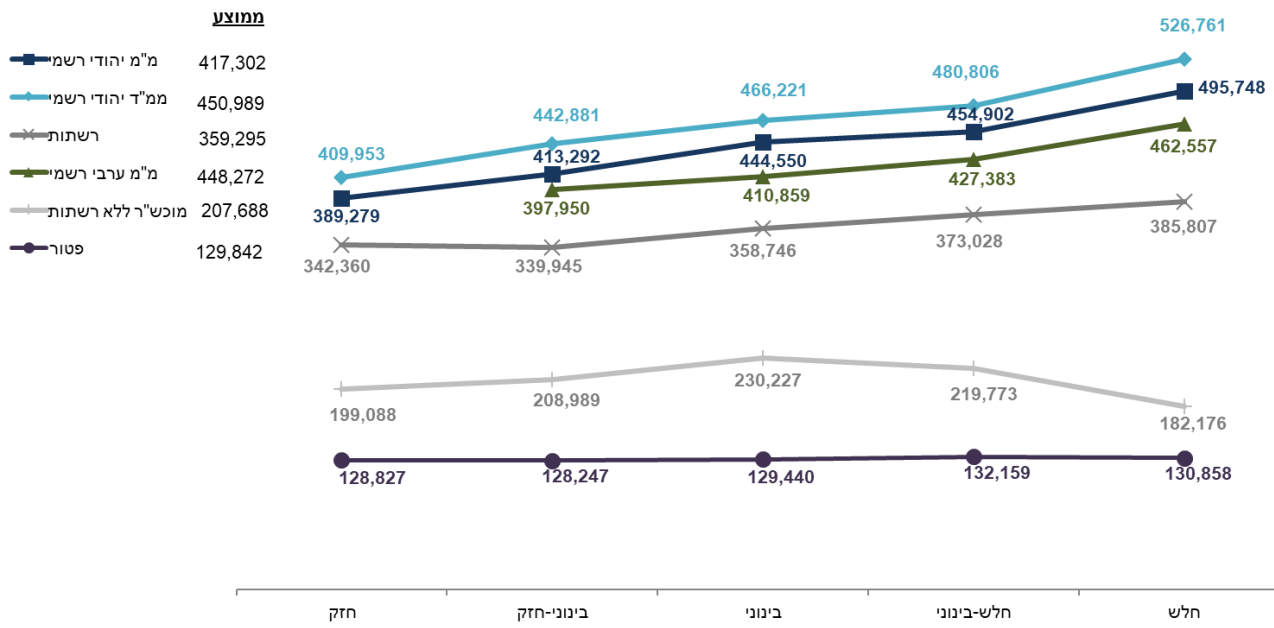
במעבר משנת תשע"ב לשנת תשע"ט, במגזר הערבי חל הגידול הגבוה ביותר בעלות הממוצעת לתלמיד כ-33% בעוד בחינוך היהודי הרשמי, חל גידול של 19% ואילו במגזר החרדי חל הגידול הקטן ביותר- 8%.

סיכום בתי ספר היסודיים בחינוך הרגיל לפי סוג פיקוח, מעמד משפטי וחמישון טיפוח, תשע"ט

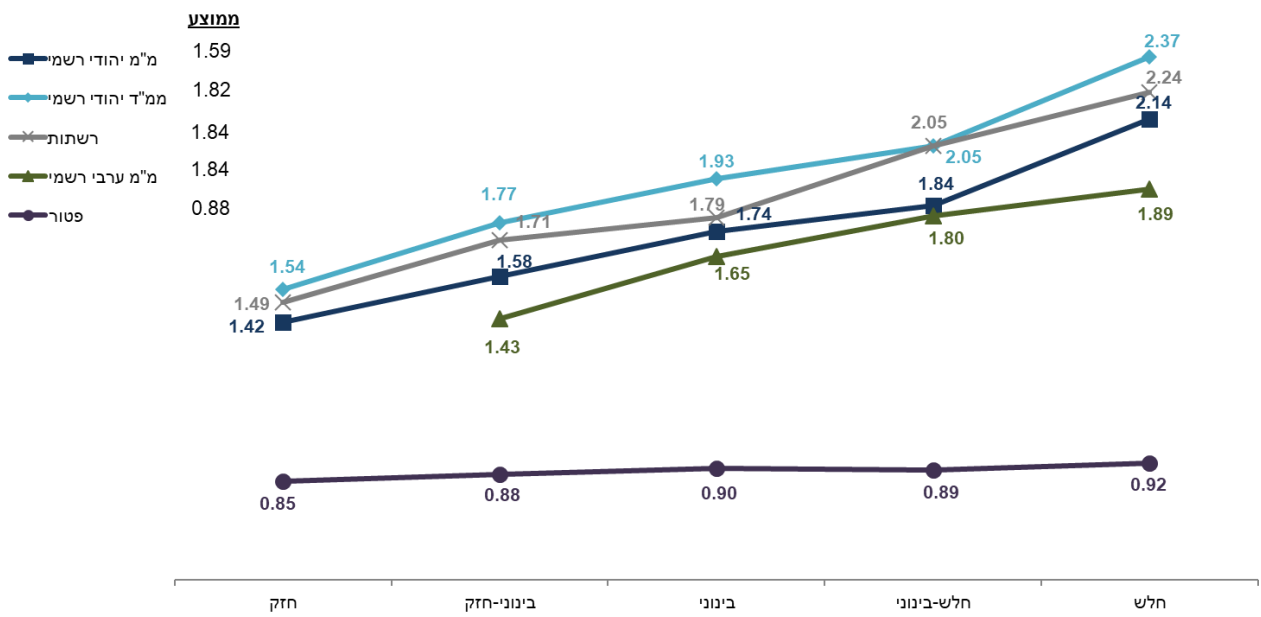
א. עלות ממוצעת לתלמיד

ב. עלות ממוצעת לכיתה

ג. ממוצע שעות הוראה לתלמיד

ממצאים עיקריים

בתי ספר יסודיים – כללי

תקצוב לפי מעמד משפטי התואם את מדיניות המשרד

העלות הממוצעת לתלמיד בחינוך היסודי נעה בין כ-4,850 ש"ח עבור תלמידי הפטור ועד כ-18,299 ש"ח בחינוך מ"מ ערבי רשמי. בחינוך הרשמי, העלות הממוצעת לתלמיד גבוהה יותר מהעלות הממוצעת לתלמיד ברשתות החינוך מעיין החינוך התורני ורשת החינוך העצמאי. עבור תלמידי מוסדות פטור העלות הממוצעת לתלמיד הינה הנמוכה ביותר.

בכל המגזרים, פרט לתלמידי הפטור והמוכש"ר ללא רשתות, העלות הממוצעת לתלמיד עולה עם הירידה ברצף מדד הטיפוח. העלייה יכולה להיות תלולה יותר, כמו החינוך הממלכתי דתי, או מתונה יותר כמו במגזר הערבי.

העלות הממוצעת לכיתה בחינוך היסודי נעה בין כ-129,842 ש"ח עבור תלמידי הפטור ועד כ-450,989 ש"ח בחינוך הממלכתי דתי. עלות ממוצעת לכיתה בקרב תלמידי הפטור והמוכש"ר ללא רשתות נמוכה משמעותית לעומת יתר המגזרים. הירידה בעלות הממוצעת לתלמיד בחינוך המוכש"ר נובעת מביטול שעות התמריץ ושעות הטיפוח. הגורמים המרכזיים לשונות בעלות הממוצעת לתלמיד ולכיתה¹ כוללים את מדד הטיפוח, צפיפות תלמידים, הפיקוח, המעמד המשפטי, יום חינוך ארוך וקצב הכניסה לרפורמת 'אופק חדש'.

בחינה לפי מדדי טיפוח בית ספרי

תלמיד במגזר הערבי מתקצב בממוצע יותר מאשר תלמיד במגזר היהודי, בבחינת התקצוב על פי חמישון טיפוח, התקצוב הגבוה ביותר הנו עבור הפיקוח הממלכתי דתי ברמת הכיתה וברמת התלמיד.

בתי ספר רשמיים

ישנו היקף שעות גדול שאינו מוקצה לפי אמות מידה דיפרנציאליות. הדבר גורם לכך שההקצאה הדיפרנציאלית קיימת רק בהקצאת שעות הטיפוח ואינה באה לידי ביטוי כאשר בוחנים את כלל השעות המתקצבות לבתי הספר. הפרמטרים המשמשים לצורך הקצאה דיפרנציאלית הנם: מדד חברתי כלכלי של הרשויות המקומיות המפורסם על ידי הלמ"ס, מדד פריפריאלי, מדד הטיפוח של בית הספר (מדד שטראוס)¹ ואזורי עדיפות לאומית.

החל משנת תשע"ה ובפריסה על פני חמש שנים, התווספו עוד כמיליארד ש"ח לטובת תקצוב דיפרנציאלי בחינוך היסודי ובחטיבות הביניים על ידי הגדלת שעות הטיפוח. בשנת תשע"ה התחיל יישום התקצוב הדיפרנציאלי בשיעור של 10%, בשנת תשע"ו, שיעור היישום עמד על 33% ובשנת תשע"ז עמד על—

¹ בשלבי חינוך יסודי וחס"ב במערכת השקיפות העלות לשעת הוראה הנה ממוצעת. בפועל, עלות שעות ההוראה נמוכה יותר במגזר הערבי בהשוואה למגזר היהודי. אחת הסיבות לכך הנם הפרמטרים המשפיעים על שכר המורים כמו, גילם והוותק שלהם, שהם נמוכים יותר במגזר הערבי לעומת המגזר היהודי.

55%, בשנה הרביעית תשע"ח עמד על-78% ובשנה החמישית תשע"ט תם יישום התקצוב הדיפרנציאלי.

לצד זה, קיימת גם התוכנית להפחתת מספר תלמידים בכיתה ל - 32 עד 34 לכל היותר, בהתאם לעשירון המוסד. במסגרת התוכנית, ככל שעשירון המוסד במצב סוציו-אקונומי נמוך יותר כך גודל הכיתה קטן יותר. התוכנית החלה משנת הלימודים תשע"ו באופן הדרגתי, כאשר בכל שנה היא תושת על שכבת גיל נוספת.

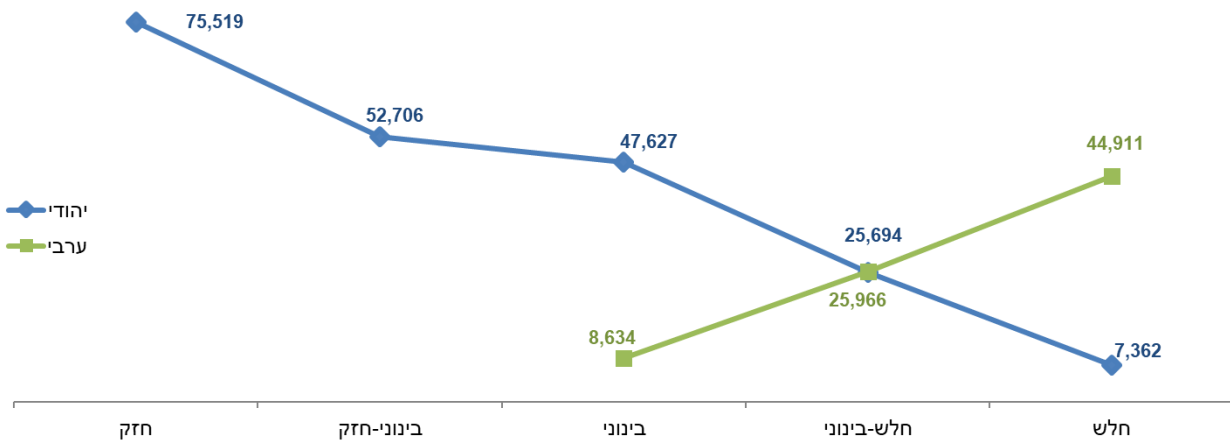
תקציבים ייעודיים נוספים יוקצו לטובת אוכלוסיות חלשות - לדוגמה, תמריצים למורים ותמיכה בבתי ספר בחטיבה העליונה ('מוחזקות') בפריפריה, בהתאם למדד החברתי-כלכלי של היישוב; תוכניות הזנה בבתי ספר ותוכניות להארכת יום הלימודים, כגון צילה ומיל"ת, ולהארכת שנת הלימודים לכיתות א'-ב' עבור אוכלוסיות חלשות. כמו כן קיימת התייחסות ספציפית למגזר הערבי, הכוללת תכנית חומש למגזר הן בחינוך הפורמלי והן בחינוך הבלתי פורמלי.

גורמי השפעה נוספים על התקצוב:

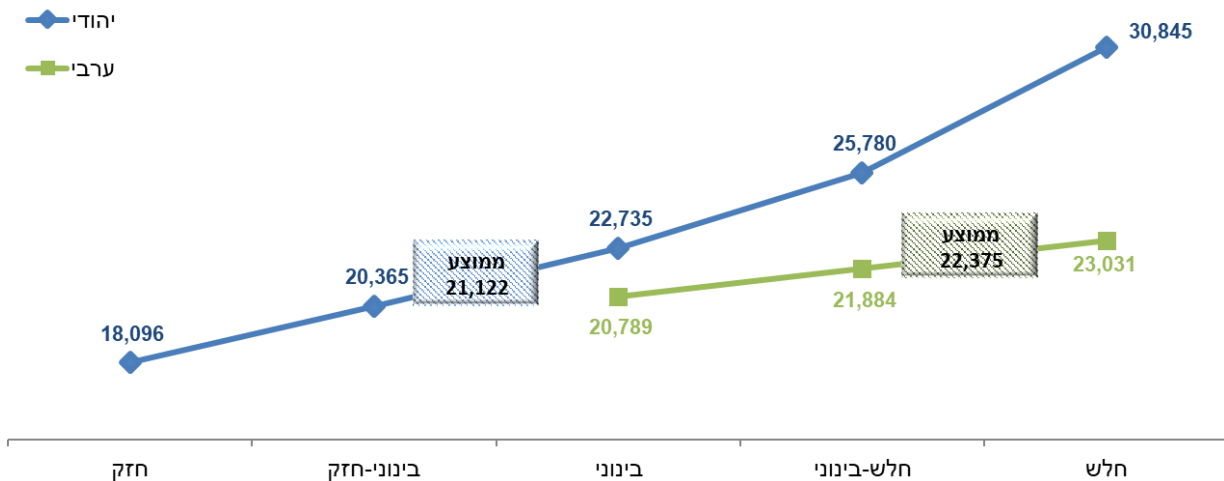
- הקצאת שעות תפילה ושעות עולים.
- שיעור ניכר של עולים חדשים במוסדות בפקוח הממלכתי דתי.
- שונות ברמת הצפיפות בכיתות, בפרט בחינוך הערבי ובממלכתי דתי.
- שונות בהקצאת התוכניות התוספתיות של המשרד (רכש, הקצבה).
- בבתי ספר עם יום חינוך ארוך, קריטריון ההקצאה אינו מבוסס על מדד הטיפוח.

2. בתי ספר בחטיבת הביניים

פיזור מספר התלמידים לפי חמישוני טיפוח - תשע"ט

העלות הממוצעת לתלמיד בחינוך הרגיל לפי מגזר וחמישון טיפוח – תשע"ט (בש"ח)

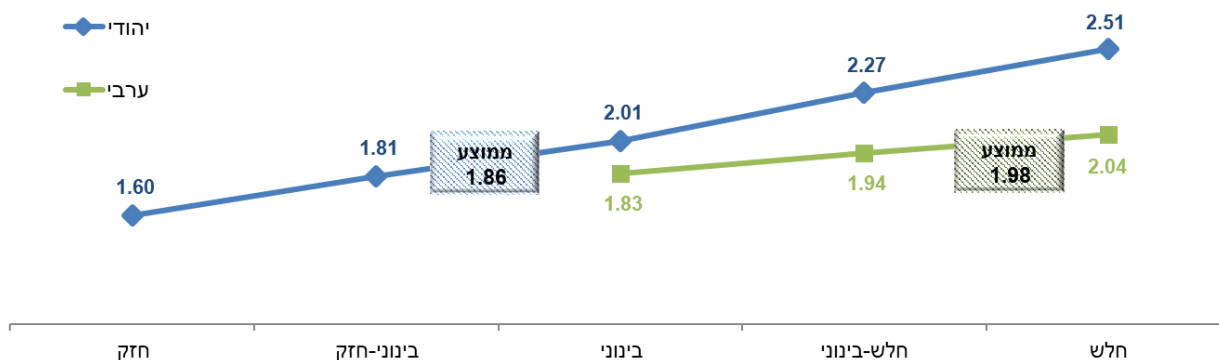
העלות הממוצעת לתלמיד במגזר הערבי גבוהה מהעלות הממוצעת לתלמיד במגזר היהודי.

7,362 תלמידים מסך כלל התלמידים במגזר היהודי בחטיבות הביניים נמצאים בקבוצת הטיפוח החלשה ביותר, דהיינו 3.5% מסך כל התלמידים היהודים. כמו כן, כ- 61% מהתלמידים נמצאים במעמד החזק או הבינוני-חזק. לעומת זאת, במגזר הערבי, כ- 89% מהתלמידים נמצאים במעמד החלש או החלש-בינוני. אין תלמידים ערבים במעמד החזק או הבינוני-חזק.

תלמיד חטיבת הביניים במגזר היהודי בחמישון החלש מתקצב כ- 34% יותר לעומת תלמיד בחמישון זה במגזר הערבי: 30,845 ש"ח לעומת 23,031 ש"ח. במגזר היהודי, העלות הממוצעת לתלמיד עולה עם הירידה ברצף חמישון טיפוח מ- 18,096 ש"ח בחמישון החזק ל- 30,845 ש"ח בחמישון החלש (תלמיד בחמישון החלש מתקצב בממוצע בכ- 70% יותר בתקציב לתלמיד בחמישון החזק) במגזר

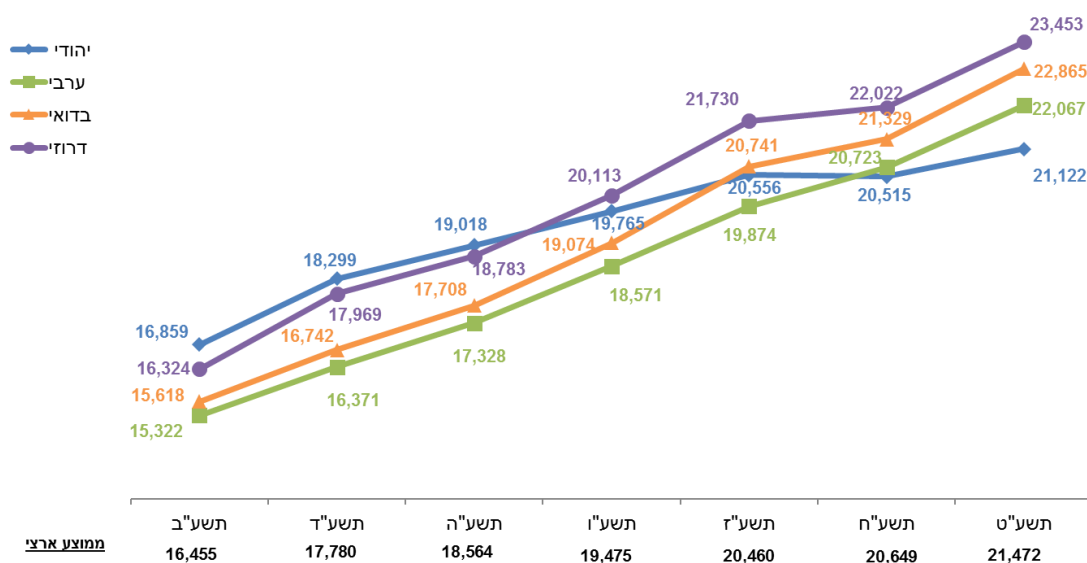
הערבי כמעט שאין שינויים בין החמישונים אך עדיין קיימת הקצאה דיפרנציאלית (כ- 11% בלבד הפרש בתקציב לתלמיד בין החמישון החזק ביותר לחמישון החלש ביותר).

שעות ממוצעות לתלמיד לפי מגזר וחמישון טיפוח – תשע"ט

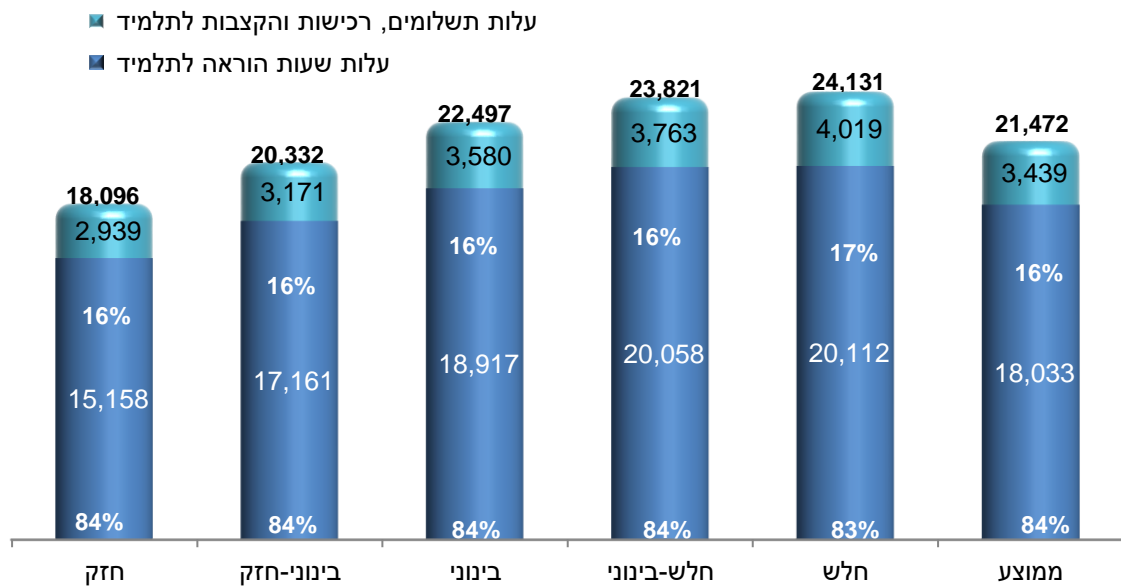
תלמיד בחמישון טיפוח חלש במגזר היהודי מקבל 23% שעות הוראה יותר מתלמיד בחמישון זהה במגזר הערבי.

עלות ממוצעת לתלמיד בחינוך הרגיל לפי מגזר בשנים תשע"ב – תשע"ט (בש"ח)

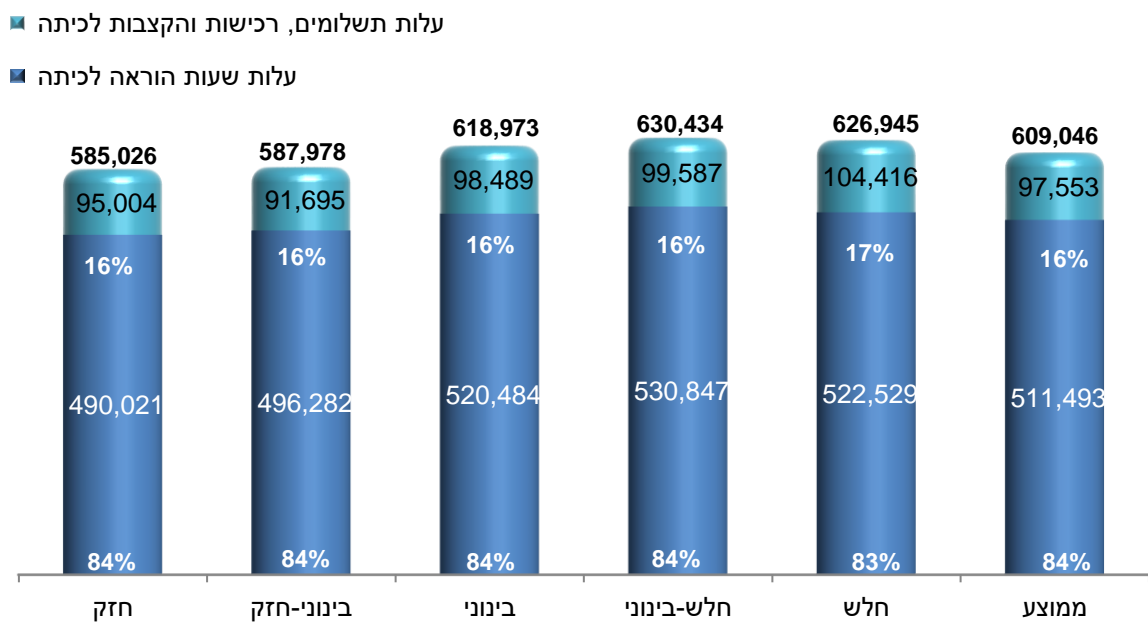
העלות הממוצעת לתלמיד בחינוך הערבי, גבוהה מהעלות הממוצעת לתלמיד בחינוך העברי כאשר העלות הממוצעת לתלמיד הגבוהה ביותר היא במגזר הדרוזי, והבדואי.

עלות ממוצעת לתלמיד (בש"ח), תשע"ט

עלויות שעות ההוראה בכל חמישון מרכיבות כ-84% מהעלות לתלמיד. קיימת דיפרנציאליות בהקצאת המשאבים לפי מדד הטיפוח.

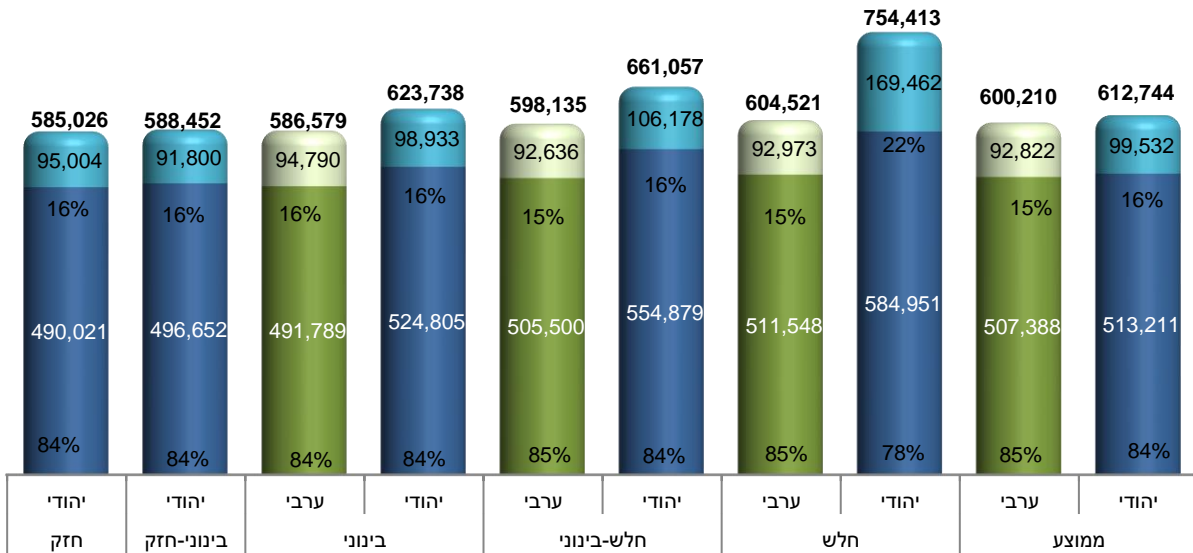
עלות ממוצעת לכיתה (בש"ח), תשע"ט

ברמה הארצית, העלות הממוצעת לכיתה בחמישון החזק היא הנמוכה מבין כל החמישוניים. הפער בין העלות הממוצעת לכיתה בחמישון החזק לבין העלות הממוצעת לכיתה בחמישון החלש-בינוני הינו 8.3%.

בתי הספר בחטיבת ביניים לפי מגזר - ניתוח לפי חמישון טיפוח, תשע"ט

עלות ממוצעת לכיתה

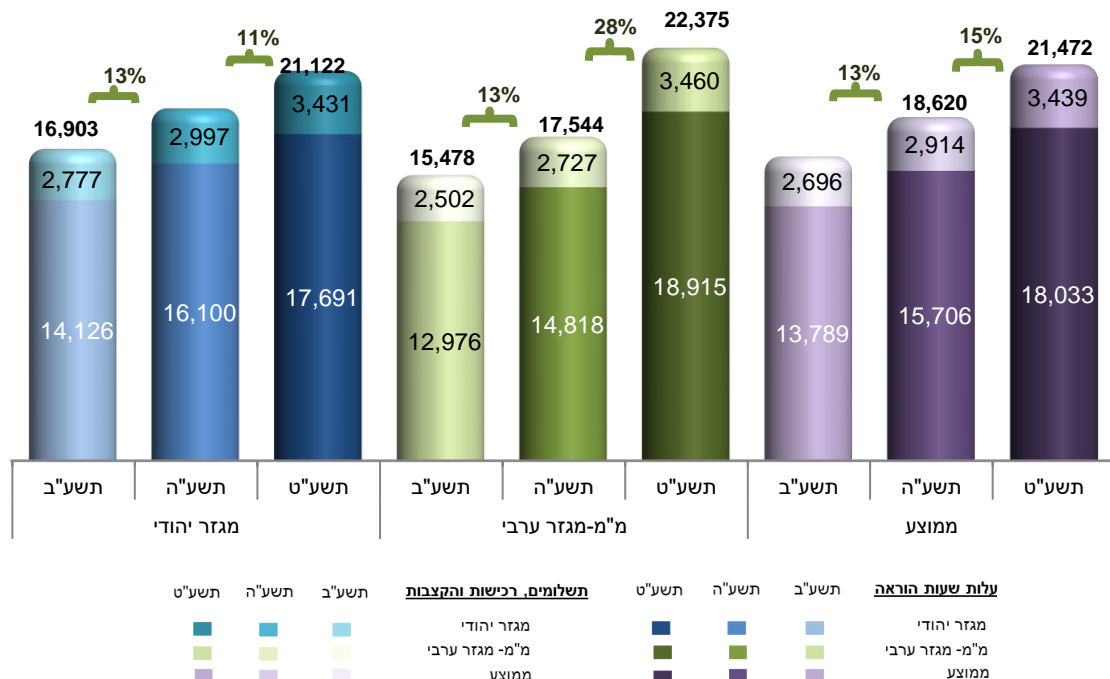

■ עלות שעות הוראה במגזר יהודי ■ עלות שעות והקצבות במגזר יהודי
 ■ עלות שעות הוראה במגזר ערבי ■ עלות שעות והקצבות במגזר ערבי

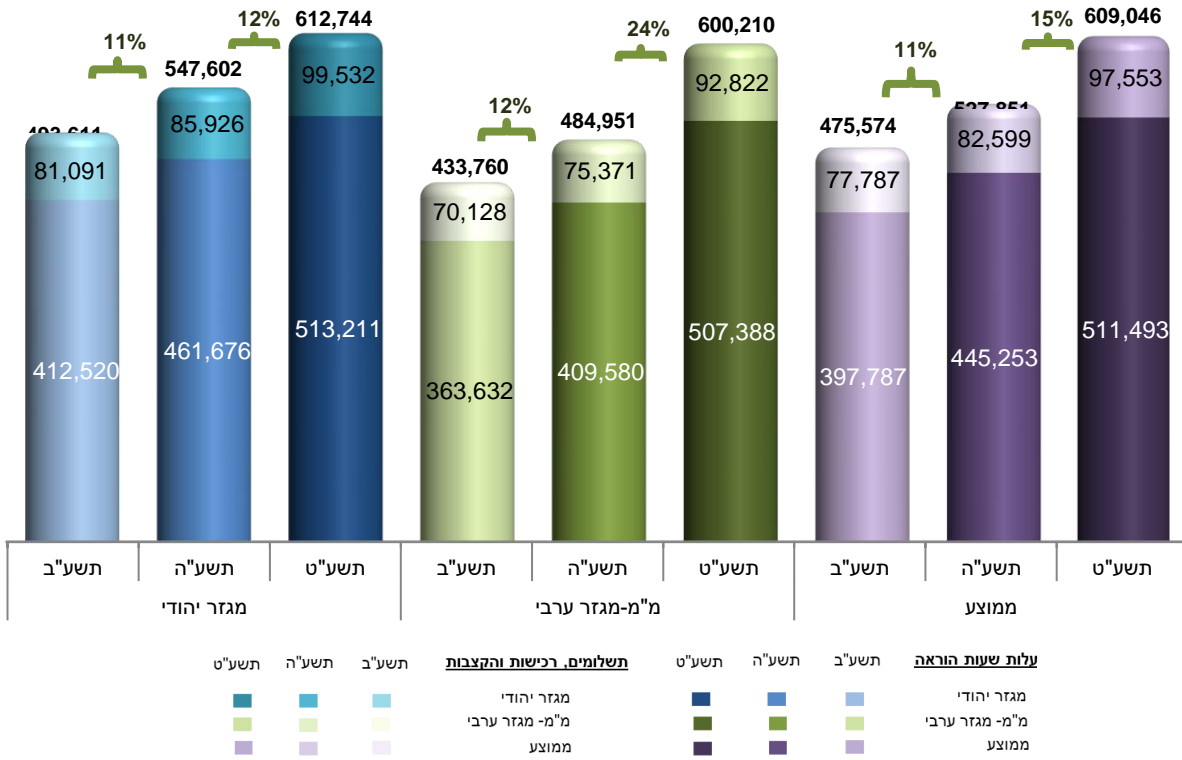
דיפרנציאליות חיובית בהקצאת המשאבים קיימת במגזר היהודי ובמגזר הערבי. העלות הממוצעת לכיתה במגזר היהודי גבוהה מזו שבמגזר הערבי.

בתי הספר בחטיבת הביניים לפי מגזר ושנה

א. עלות ממוצעת לתלמיד (בש"ח)

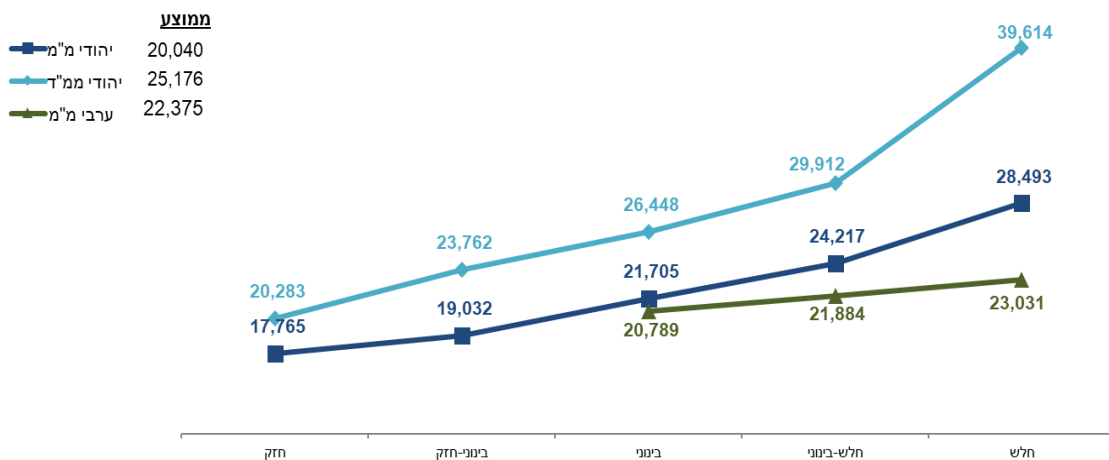
ב. עלות ממוצעת לכיתה (בש"ח)

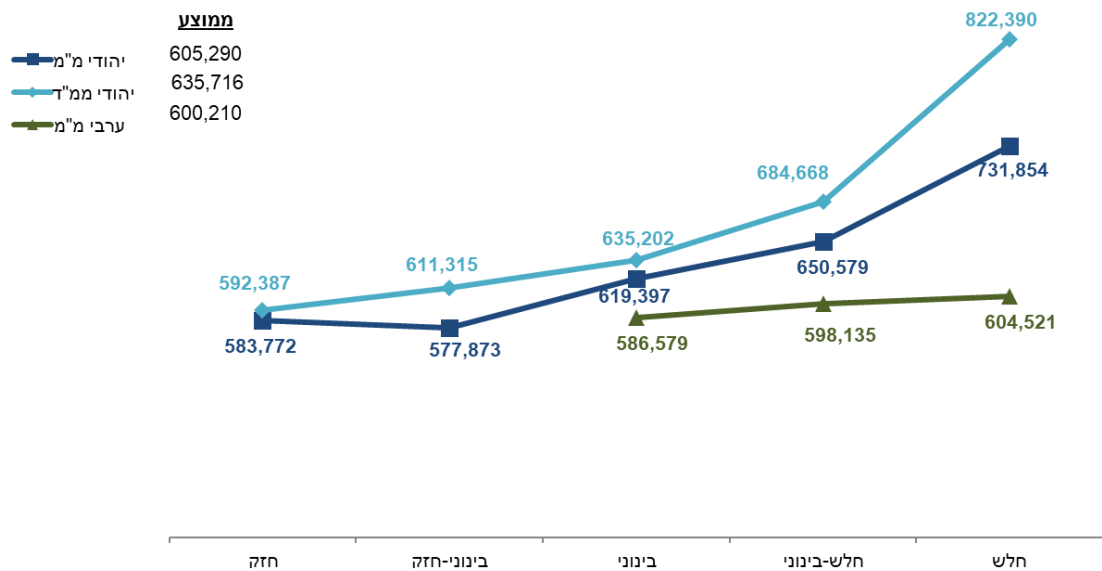
קיים שיעור שינוי דומה בין השנים תשע"ב לתשע"ה בעלות הממוצעת לתלמיד וכיתה בקרב המגזרים, אך בין השנים תשע"ה לתשע"ט שיעור השינוי בעלות הממוצעת לתלמיד ולכיתה במגזר הערבי גבוה יותר.

סיכום ממצאים עיקריים - חטיבת הביניים

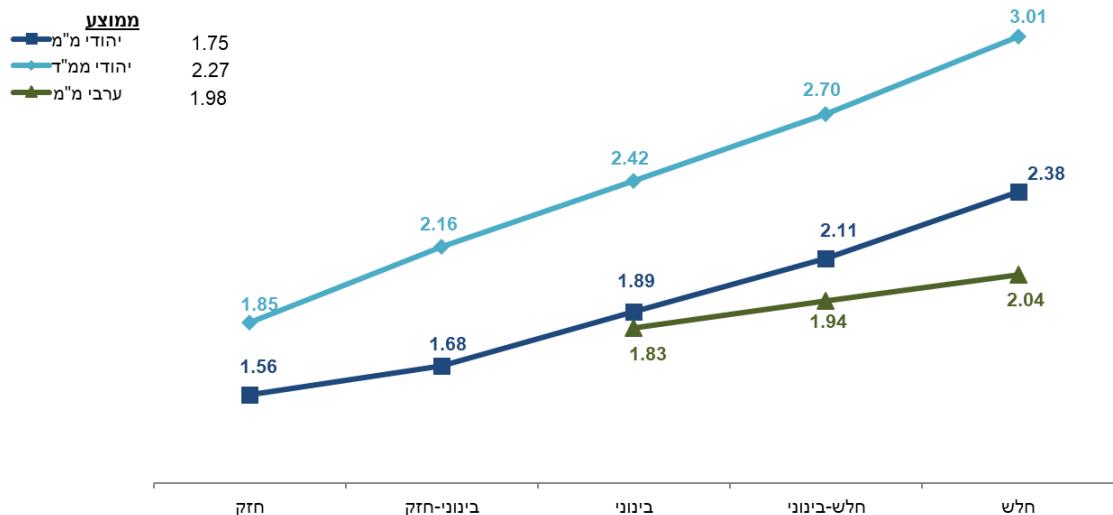
א. עלות ממוצעת לתלמיד (בש"ח)

ב. עלות ממוצעת לכיתה (בש"ח)

ג. ממוצע שעות הוראה לתלמיד

העלות הממוצעת לתלמיד ולכיתה הגבוהה ביותר בכלל החמישונים מצויה בחינוך הממלכתי דתי, והנמוכה ביותר - במגזר הערבי.

בחינוך הממלכתי, הממלכתי דתי ובמגזר הערבי, העלות הממוצעת לתלמיד ולכיתה עולה עם הירידה ברצף מדד הטיפוח.

ממוצע שעות ההוראה לתלמיד הגבוה ביותר מצוי בחינוך הממלכתי דתי, והנמוך ביותר – בממלכתי יהודי. בחינוך הממלכתי, הממלכתי דתי והמגזר הערבי, ממוצע שעות הוראה לתלמיד עולה עם הירידה ברצף מדד הטיפוח.

ממצאים עיקריים

בתי ספר בחטיבת הביניים

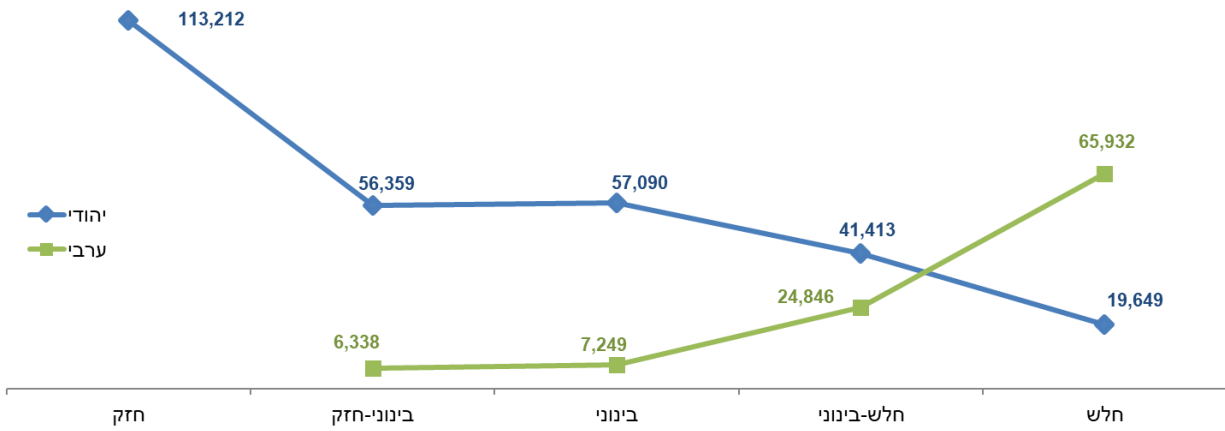
100% מתלמידי המגזר הערבי לומדים במוסדות בחמישון טיפוח בינוני עד חלש, לעומת 84% מתלמידי המגזר היהודי הלומדים במוסדות בחמישון טיפוח בינוני עד חזק.

דיפרנציאליות בהקצאת המשאבים לפי חמישוני הטיפוח לכל מגזר, חזקה יותר במגזר היהודי.

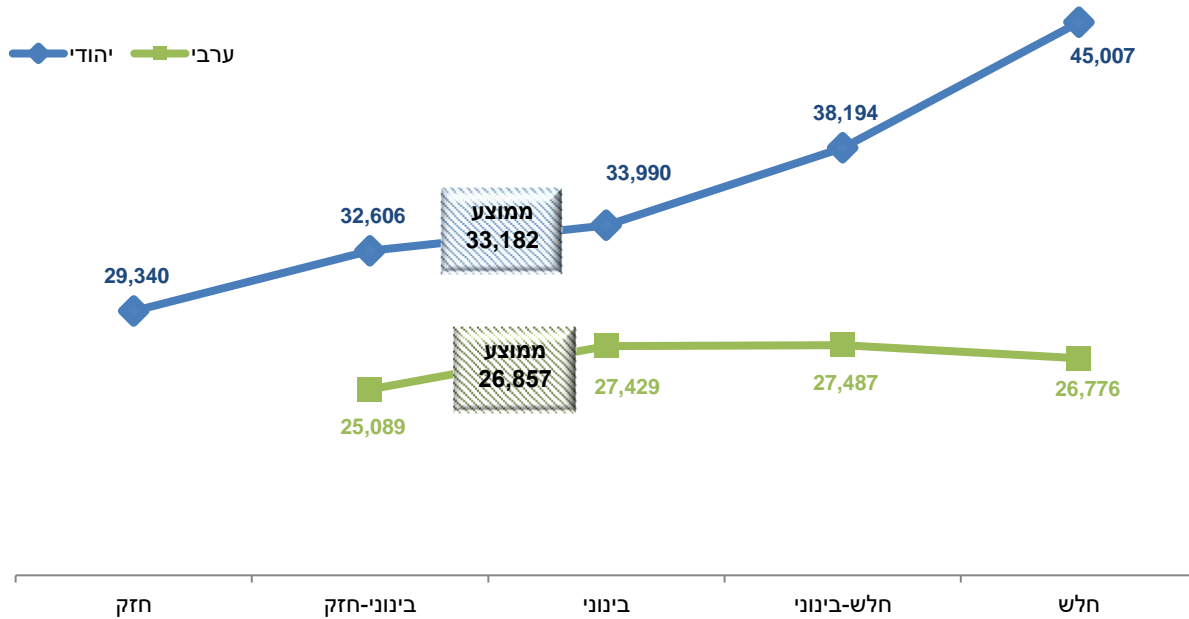
הקצאת שעות ההוראה לתלמיד ועלות ממוצעת לתלמיד גבוהה במגזר הערבי בהשוואה למגזר היהודי.

3. בתי הספר בחטיבה העליונה

פיזור מספר התלמידים לפי חמישוני טיפוח

העלות הממוצעת לתלמיד בחינוך הרגיל לפי מגזר וחמישון טיפוח - תשע"ט (בש"ח)

במגזר היהודי, כ-59% מהתלמידים בחטיבה העליונה נמצאים בחמישוני חזק ובינוני-חזק של מדד הטיפוח וכ-21% נמצאים בחמישוני חלש וחלש-בינוני. במגזר הערבי, התמונה היא הפוכה: כ-87% נמצאים בחמישוני החלש והחלש-בינוני וכ-6% נמצאים בחמישון בינוני-חזק.

העלות הממוצעת לתלמיד במגזר היהודי הנה כ-33,182 ש"ח, ואילו במגזר הערבי העלות הממוצעת לתלמיד הנה כ-26,857 ש"ח. תלמיד יהודי מתקצב בכ-24% יותר בממוצע לעומת תלמיד ערבי. בהשוואת התקצוב לתלמיד בתוך חמישוני הטיפוח חלש ועד בינוני-חזק, הפערים נעים בין 24% ל-68%, כאשר הפער הגדול ביותר נמצא בחמישון החלש. במגזר היהודי, העלות הממוצעת לתלמיד בחמישון החלש גבוהה מזו שבחמישון החזק בכ-53%.

קיים פער גדול בין מספר התלמידים במגזר הערבי בכל אחד מחמישוני מדד הטיפוח, וזהו נתון מהותי המשפיע על העלות הממוצעת בהשוואה הסטטיסטית. התקציב לתלמיד בחינוך העברי גבוה יותר בכל מדדי הטיפוח מאשר התקצוב לתלמיד בחינוך הערבי.

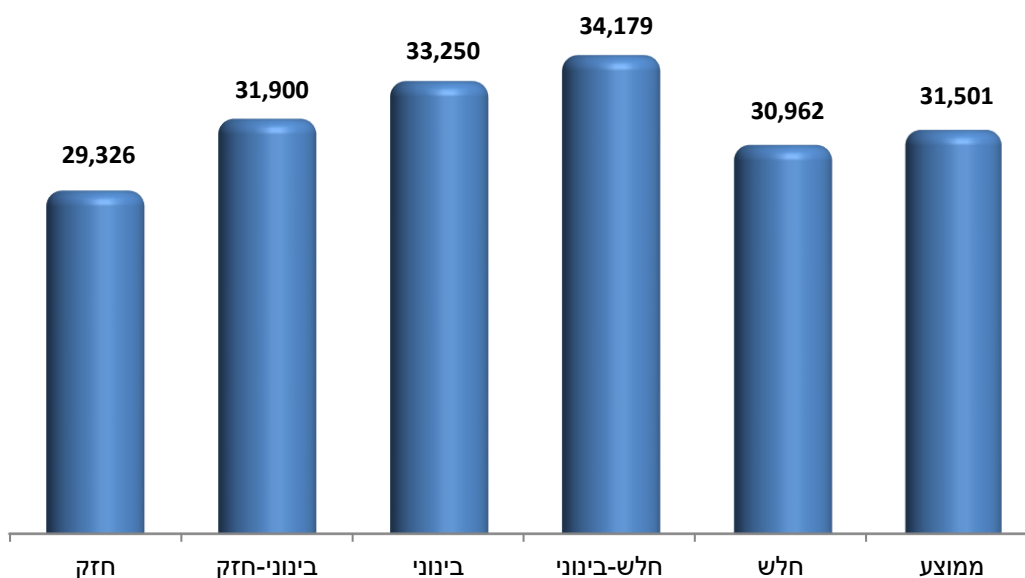
במגזר הערבי מספר השעות הממוצע לתלמיד נמוך יותר בהשוואה למגזר היהודי גם בגלל אחוז קטן יותר של כיתות ומסלולי לימוד טכנולוגיים (רמת התקצוב שלהם גבוהה יותר), אחוז נמוך יותר של גמולי הגשה לבגרות, וכן סיוע תוספתי ייעודי לבתי ספר בחינוך הממלכתי דתי היהודי המחויבים בתגבור לימודי יהדות על פי חוקת הזכאות שלהם ומתוקצבים בהתאם. נכון להיום, הרכיב המרכזי בחטיבה העליונה המתוקצב באופן דיפרנציאלי אך ורק על פי קריטריונים חברתיים-כלכליים הוא תקציב המוחזקות לסיוע לבתי הספר בפריפריה. זאת, יחד עם התאמות במודל התקצוב בחטיבה העליונה ובאמצעות תכנית לאומית לקידום החינוך הטכנולוגי-מקצועי האמורה ליצור העדפה לצורך צמצום הפערים במגזר המיעוטים.

בין הגורמים הנוספים לפער:

- מורים משכילים יותר ומנוסים יותר בבתי הספר החזקים.
- הקצאה לא פרופורציונלית של כיתות קטנות.
- תוספות ייעודיות שאינן מתפלגות באופן אחיד בין בתי הספר.
- שונות ברמת השירות בין בתי הספר השונים.

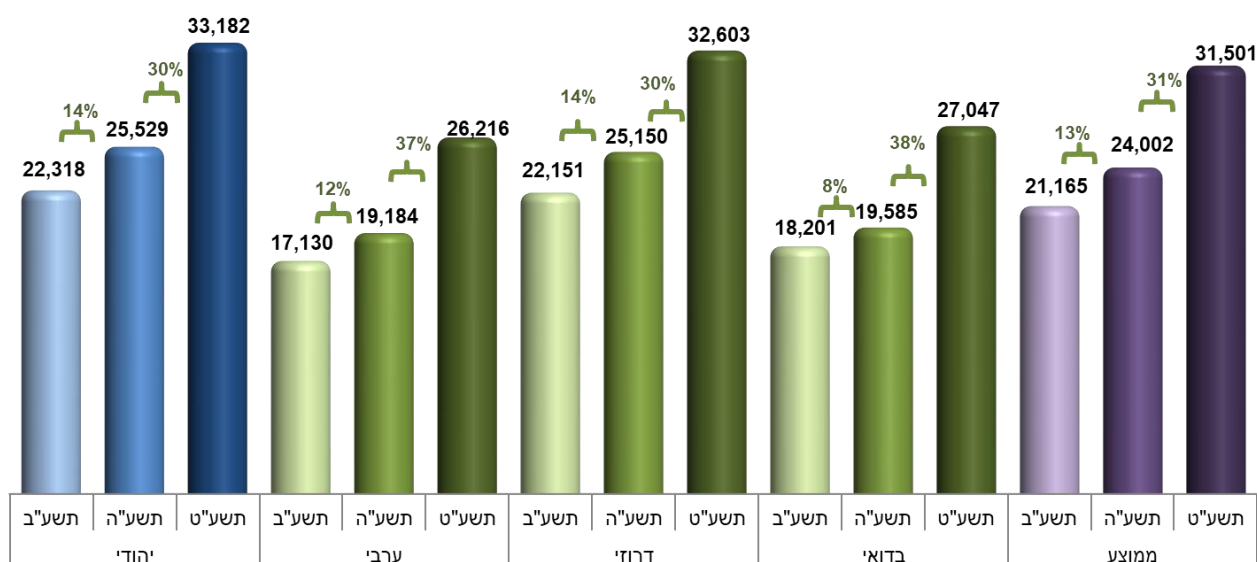
תקצוב דיפרנציאלי בחטיבה העליונה - בשנת תשע"ט החל יישום של תכנית לתקצוב דיפרנציאלי בחטיבה העליונה על פני 5 שנים עד לשנת תשפ"ג בעלות מצטברת של כ-500 מיליון ש"ח, בקרב כ-160 מוסדות במגזר הערבי.

עלות ממוצעת לתלמיד בחינוך הרגיל לפי חמישון טיפוח (בש"ח)

קיימת פרוגרסיביות חלקית עד לחמישון החלש.

עלות ממוצעת לתלמיד לפי מגזר (בש"ח)

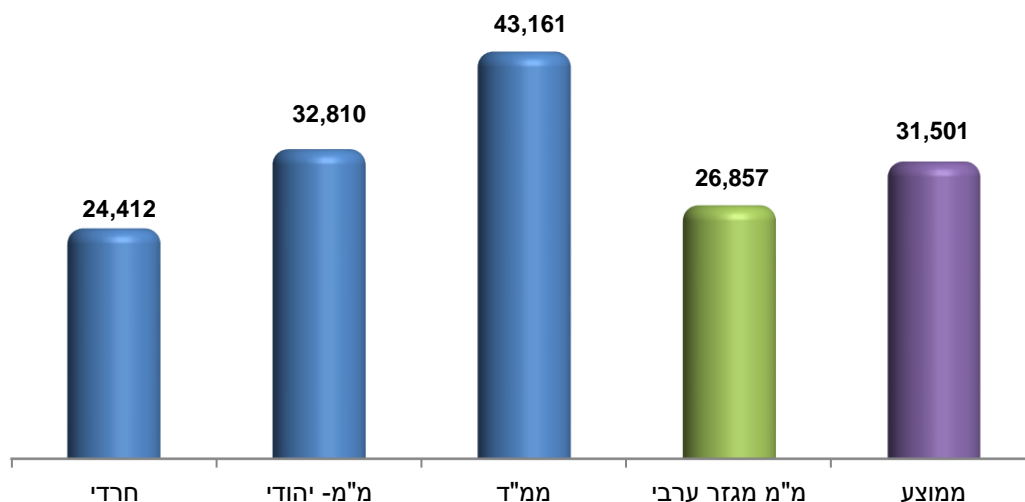

עלות ממוצעת לתלמיד

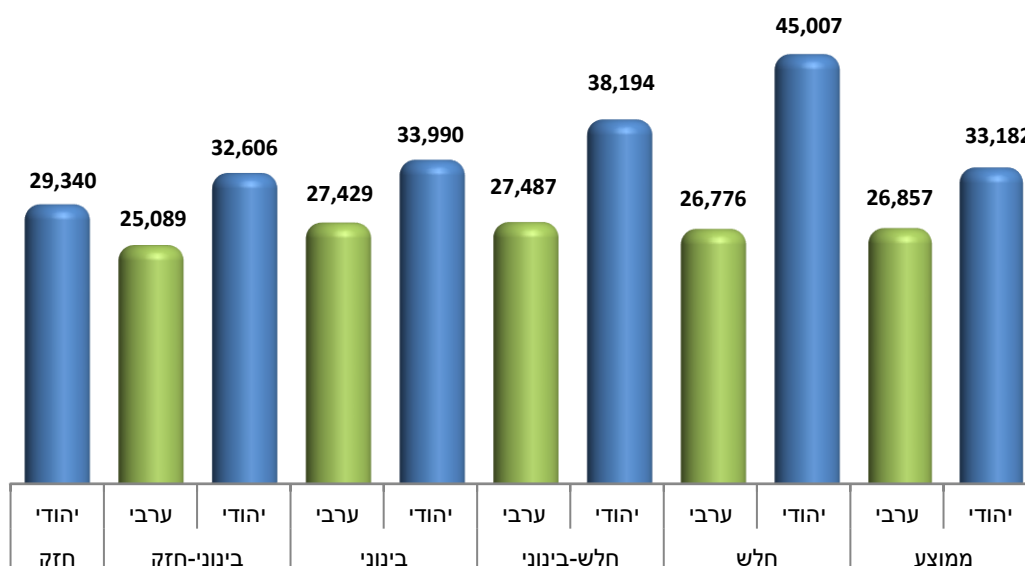
תלמיד במגזר היהודי מתקצב בכ-24% במוצע יותר מהמוצע לתלמיד במגזר ערבי. התקציב הממוצע לתלמיד במגזרים הבדואי והדרוזי גבוהים יותר.

בתי הספר בחטיבה העליונה עלות לתלמיד לפי פיקוח

העלות הממוצעת לתלמיד בפיקוח החרדי נמוכה יותר מסוגי הפיקוח האחרים. כאשר העלות הממוצעת לתלמיד בפיקוח הממ"ד היא הגבוהה ביותר.

בתי הספר בחטיבה העליונה עלות לתלמיד לפי מגזר- ניתוח לפי חמישון טיפוח

הדיפרנציאליות קיימת במגזר היהודי בלבד, כאשר הקצאת המשאבים בקרב תלמידי המגזר היהודי גבוהה משמעותית לעומת תלמידי המגזר הערבי בכלל חמישוני הטיפוח. בחטיבה העליונה העלות הממוצעת לתלמיד במגזר היהודי גבוהה מהעלות הממוצעת לתלמיד המגזר הערבי. ההשוואה בין

המגזר היהודי למגזר הערבי מראה כי במגזר הערבי העלות הממוצעת לתלמיד דומה ברוב החמישונים. לעומת זאת, במגזר היהודי עלות זו עולה עם הירידה ברצף מדד הטיפוח ועוברת מכ-29,340 ש"ח בחמישון החזק לכ-45,007 ש"ח בחמישון החלש (עלייה של כ-53%).

בתי הספר בחטיבה העליונה לפי מגזר ופיקוח

משרד החינוך מתקצב את בתי הספר בחטיבה העליונה, כאשר התקצוב לתלמיד נגזר משני רכיבים - מספר שעות ההוראה לתלמיד ועלות השעה של בית הספר. מספר שעות ההוראה לתלמיד נגזר בעיקר ממסלול הלימודים ומהמגמה, ואילו עלות השעה נובעת מפרופיל המורים בבית הספר ומחושבת לפי ותק המורים וההשתלמויות שלהם. במגזר הערבי, עלות השעה בחטיבה העליונה נמוכה יותר בגלל פרופיל המורים - הם צעירים יותר ובעלי גמולי השתלמות מועטים יותר (דבר הנגזר בדרך כלל מן הוותק).

ניתן לראות, כי בקרב מורי המגזר היהודי בחינוך הממלכתי מרכיבי ותק המורים, אחוזי גמולי ההשתלמות ורמת השירות הנם הגבוהים ביותר, בשעה שבקרב המגזר הערבי הבדואי רכיבים אלו הנם הנמוכים ביותר.

לפי מגזר

מגזר	ש"ש לתלמיד	שנות וותק מורים	אחוז גמולי השתלמות	רמת שירות
ערבי	1.95	17.64	18.76	98.28
בדואי	2.15	12.20	16.57	97.92
דרוזי	2.14	18.47	21.52	98.88
יהודי	2.15	22.73	21.03	98.88

לפי פיקוח

פיקוח	ש"ש לתלמיד	שנות וותק מורים	אחוז גמולי השתלמות	רמת שירות
חרדי	2.00	19.64	21.52	97.85
מ"מ - לא יהודי	2.00	16.66	18.54	98.25
מ"מ - יהודי	2.12	23.54	20.65	99.07
ממ"ד	2.40	22.81	21.81	99.17

ההשוואה בין המגזרים מראה כי ממוצע שעות שבועיות לתלמיד הנו זהה בקרב תלמידי המגזר היהודי והבדואי ודומה בקרב תלמידי המגזר הדרוזי, והנמוך ביותר - בקרב תלמידי המגזר הערבי. מספר שנות הוותק בהוראה בקרב המורים הגבוה ביותר הינו במגזר היהודי והנמוך ביותר במגזר הבדואי. מדד רמת השירות הגבוה ביותר מצוי במגזר היהודי והדרוזי והנמוך ביותר במגזר הבדואי. לבסוף, אחוז גמולי השתלמות הנמוך ביותר מצוי בקרב מורי המגזר הבדואי, והאחוז הגבוה ביותר מצוי בקרב מורי המגזר הדרוזי.

בהשוואה לפי פיקוח, ניתן לראות כי ממוצע השעות השבועיות לתלמיד ושיעור רמת השירות הגבוהים ביותר נמצאים בחינוך הממלכתי דתי, ואילו הנמוכים ביותר נמצאים בחינוך הממלכתי הערבי ובפיקוח החרדי. מספר שנות ותק ההוראה של המורים הגבוה ביותר הנו בקרב מורי החינוך הממלכתי היהודי, והנמוך ביותר נמצא בקרב מורי החינוך הממלכתי הערבי. לבסוף, אחוז גמולי השתלמות הנמוך ביותר מצוי בחינוך ממלכתי הערבי, והגבוה ביותר – בממלכתי דתי.

נספחים

מודלי התקצוב לפי שלב חינוך

גורמים רבים משפיעים על תקצוב שלבי החינוך, בכך הם יוצרים שונות בתקצוב בין המוסדות. במסגרת זו נעמוד על ההבדלים הקיימים והתמורות שחלו במעבר בין השנים תשע"ב לתשע"ט.

מודל התקצוב בחינוך הקדם-יסודי (גני ילדים):

גני ילדים בגילאי 3-4:

תשע"ב:

- 1. גנים בחינוך רגיל:** השתתפות המשרד הינה בגובה 75% מן ההפרש שבין שכר הלימוד המלא לבין תשלום ההורים - לפי דרגות ההנחה ובהתאם לשכר הלימוד המתעדכן מידי חודש. ההפרש הנוסף בשיעור של 25% בין שכר הלימוד שנקבע לבין תשלום ההורים ממומן על ידי הרשות המקומית.
 - 1.1 **גנים ביישובים הנכללים בצו לימוד חובה:** חוק לימוד חובה אשר חל על תלמידים בגילאי 3 ו-4 המתגוררים ולומדים ביישובים המוכרים לכך, המשרד משתתף בעלות של 90% משכר הלימוד.
 - 1.2 **גנים ביישובים שנכללים בצו גילאי 4 בלבד:** חוק לימוד חובה אשר חל על תלמידים בגיל 4 המתגוררים ולומדים ביישובים המוכרים לכך המשרד משתתף בעלות של 90% משכר הלימוד.
- 2. גנים בחינוך מיוחד:** ילד הלומד בגן ילדים לחינוך מיוחד על-פי החלטת ועדת השמה, יהיה פטור מתשלום שכר לימוד. עבור יישובים הנכללים בצו לימוד חובה בגילאי 3-4 השתתפות המשרד היא בשיעור של 90%. ילדי החינוך המיוחד זכאים לפטור מלא בתנאי שהילד אובחן ושוּבץ בגן לחינוך מיוחד.

תשע"ד - תשע"ט:

- 1. גנים רגילים:** החל מתחילת שנת הלימודים תשע"ג, מספקת המדינה חינוך חינם לילדים בגילאי 3-4 הלומדים בגני ילדים ציבוריים ובגני ילדים פרטיים אשר הצטרפו לחינוך הרשמי. ההשתתפות עבור תלמידים הנכללים בחוק חינוך חובה בגילאי 3-4 הינה בשיעור של 90% מהעלות שנקבעה לילד.
העלות לילד מורכבת משכר הגננת, שכר העוזרת לגננת והוצאות שאינן שכר בהתאם למספר התלמידים. הרשות מקבלת מענק לפי 31 ילדים בכיתת גן או רשות נטולת מענק, לפי 33 ילדים בכיתת גן. שיעור ההשתתפות המשרד הינו 90%. משרת הגננת והעוזרת לגננת מחושבות על

פי משרה ממוצעת לתקופה של 12 חודש כאשר תשלום המשרד לרשויות נעשה ב- 10 תשלומים.

החל משנת הלימודים תשע"ו משרד החינוך מתקצב באופן דיפרנציאלי רשויות מקומיות עבור סייעת שנייה בגני הילדים, שיש בהם למעלה מ-29 ילדים בגילאי 3-4 בכיתה.

2. גני חינוך מיוחד: החל מתשע"ה, ילד הלומד בגן ילדים לחינוך מיוחד על פי החלטת ועדת השמה יהיה פטור מתשלום שכר לימוד.

גני חובה – גילאי 5: (תשע"ב עד תשע"ט)

הפרמטרים המשפיעים על גובה השתתפות המשרד הם:

- מס' הימים בהם מופעל הגן (5 או 6 ימים)
- הגדרת הרשות בו נמצא גן הילדים ע"י משרד הפנים - רשות המקבלת מענק (לפי תקן של 31 ילדים בכתת-גן) או נטולת מענק (לפי תקן של 33 ילדים בכתת-גן).
- גן במעמד משפטי רשמי או מוכר שאינו רשמי.
- גן הפועל במתכונת רפורמת 'אופק חדש'.
- גן הפועל במסגרת יום חינוך ארוך.

השתתפות המשרד מכסה את ההוצאה לשכר, בעוד שהוצאות התפעול ממומנות על ידי הרשות המקומית.

1. רשמי: גני חובה פועלים מכוח חוקי החינוך והתקנות. אחריות המימון והתפעול מוטלת במשותף על משרד החינוך והרשות המקומית. משרד החינוך מממן את שכר הגנת שהיא עובדת מדינה ומעביר לרשות המקומית את שכר עוזרת הגנת על-פי הדרגה והוותק הממוצעים בהתאם להסכם עם השלטון המקומי. השתתפות המשרד מכסה את ההוצאה לשכר, בעוד שהוצאות התפעול ממומנות על-ידי הרשות המקומית. תשלומים אלו מועברים עבור תלמידים המשובצים בגנים מאושרים בלבד.

2. מוכר שאינו רשמי: השתתפות המשרד הינה בנושא תשלום שכר לימוד לפי תלמיד, כאשר העלות מורכבת משכר הגנת ושכר העוזרת לגנת (ממוצע שכר גנת ושכר עוזרת גנת). במוכר מוכר שאינו רשמי, הגנות הן עובדות בעלות.

מודל התקצוב בחינוך היסודי (תשע"ב, תשע"ד - תשע"ט)

תקצוב המוסדות בבתי ספר בחינוך היסודי הוא לפי חמישון טיפוח ביה"ס, בהתאם למדד הטיפוח נקבע גודל הכתה ושעות התקן השבועיות של ביה"ס.

קביעת מדד הטיפוח

אוכלוסיית התלמידים בחינוך היסודי מחולקת ל-10 קבוצות כאשר בכל אחת מהן 10% מהתלמידים, כך שבעשירון 10 נמצאים 10% מהתלמידים בעלי הציון הגבוה ביותר במדד, דהיינו האוכלוסייה החלשה ביותר מבחינה סוציו-אקונומית, ואילו בעשירון 1 נמצאים 10% מהתלמידים בעלי הציון הנמוך ביותר במדד, כלומר האוכלוסייה המבוססת ביותר מבחינה סוציו-אקונומית. חישוב המדד על-פי מרכיבי המדד בהתייחסות לכל תלמיד ותלמיד, כך שכל תלמיד מקבל "ציון עשירון" ומדד הטיפוח של המוסד הינו הממוצע של עשירוני התלמידים בבית הספר.

להלן מרכיבי המדד ומשקלם היחסי:

* השכלת ההורה המשכיל ביותר - 40%

* פריפריאליות בית הספר - 20%

* רמת ההכנסה של המשפחה - 20%

* שילוב של ארץ הלידה וארץ מצוקה - 20%

במערכת השקיפות דירוג המוסדות מתפרסם לפי חמישון טיפוח המחולק ל-5 קבוצות כאשר בכל אחת מהן 20% תלמידים וכן לפי עשירון טיפוח בהתאם.

רפורמת הכיתה הקטנה

הקטנת מספר התלמידים בכיתה תעשה באופן דיפרנציאלי על פי עשירון הקצאה של בית הספר, כך שכל שבית הספר חלש יותר על פי מדד הטיפוח, מספר התלמידים לתקצוב כיתה יהיה קטן יותר, הרפורמה תיושם באופן הדרגתי החל משנה"ל תשע"ו ועד שנה"ל תשפ"א.

גודל כיתה נורמטיבית

כיתה המונה 4-19 תלמידים תוגדר ככיתה חסרה ותתקצב במחצית משעות התקן עבור כיתה תקנית.

שכבות א'-ג':

כיתה תקנית הינה כיתה המונה בין 20 ל-39 תלמידים (עד תשע"ה, 40 תלמידים), גודל כיתה נורמטיבית נקבע לפי מדד גודל כיתה בהתאם לעשירון הקצאה של בית הספר, כמפורט להלן:

מספר מרבי של תלמידים בכיתה	עשירון הקצאה
34	1-7
33	8
32	9-10

מספר הכיתות המתוקצבות יחושב כמספר התלמידים בשכבה חלקי מספר התלמידים לפי מדד גודל כיתה, מעוגל כלפי מעלה. במקרים בהם סך התלמידים שווה ל-32 עד 39 כולל (עד תשע"ה, 40 תלמידים), תינתן תוספת של שעתיים שבועיות, עבור כל תלמיד נוסף מעל 32 תלמידים ועד 39 כפי שנקבע לפי מדד גודל הכתה. רפורמת צמצום תלמידים בכיתה מיושמת בהדרגה בכל שנת לימודים עבור שכבת תלמידים נוספת. דהיינו בשנת הלימודים תשע"ו יושמה הרפורמה עבור שכבה א', בשנת תשע"ז עבור שכבות כיתה א'-ב', בשנת תשע"ח עבור שכבות כיתה א'-ג' ובשנת תשע"ט עבור שכבות כיתה א'-ד'.

שכבות ה'-ט': כיתה תקנית הינה כיתה המונה בין 20 ל-40 תלמידים, גודל כיתה נורמטיבית נקבע לפי מדד גודל כיתה בהתאם לעשירון הקצאה של בית הספר, כמפורט להלן:

מספר מרבי של תלמידים בכיתה	עשירון הקצאה
40	1
39	2
38	3
37	4
36	5
35	6
34	7
33	8
32	9
32	10

מספר הכיתות המתוקצבות יחושב כמספר התלמידים בשכבה חלקי מספר התלמידים לפי מדד גודל כיתה, מעוגל כלפי מעלה. במקרים בהם סך התלמידים שווה ל-32 עד 40 כולל, תינתן תוספת של שעתיים שבועיות, עבור כל תלמיד נוסף מעל 32 תלמידים ועד 40 כפי שנקבע לפי מדד גודל הכתה.

שעות תקן שבועיות:

- כיתות א-ב הקצאה של 29 ש"ש

- כיתות ג-ד הקצאה של 31 ש"ש
- כיתה ה' ומעלה הקצאה של 32 ש"ש

תמריץ עבור כיתות גדולות:

- תוספת שעות בגין כל תלמיד נוסף מעבר לתלמיד ה-20 בכיתה, לפי הטבלה הנ"ל:

מספר תלמידים ממוצע בכיתה	תוספת שעות לכל כיתה (X) - תשע"ט- שכבות א-ב	תוספת שעות לכל כיתה (X) - תשע"ט- שכבות ג-
מ-4 עד 20.99	0	0
מ-21 עד 21.99	0.1	0.05
מ-22 עד 22.99	0.2	0.1
מ-23 עד 23.99	0.3	0.15
מ-24 עד 24.99	0.4	0.2
מ-25 עד 25.99	0.5	0.25
מ-26 עד 26.99	0.6	0.3
מ-27 עד 27.99	0.7	0.35
מ-28 עד 28.99	0.8	0.4
מ-29 עד 29.99	0.9	0.45
מ-30 עד 30.99	1	0.5
מ-31 עד 31.99	1.1	0.55
מ-32 עד 32.99	1.2	0.6
מ-33 עד 33.99	1.3	0.65
מ-34 עד 34.99	1.4	0.7
מ-35 עד 35.99	1.5	0.75
מ-36 עד 36.99	1.9	0.95
מ-37 עד 37.99	2.5	1.25
מ-38 עד 38.99	3.1	1.55
מ-39 עד 39.99	3.7	1.85
מ-40 עד 40	4.3	2.15

- יוח"א - תוספת ש"ש בחינוך היסודי בבתי ספר המלמדים יום חינוך ארוך, מ-37 ש"ש לכיתה נורמטיבית.
- פיצול כיתות א' ו-ב' - בשנה"ל התשע"ב הוקצו 5 ש"ש, בשנה"ל התשע"ד – תשע"ו הוקצו 10 ש"ש עבור כיתות א' ו-5 ש"ש עבור כיתות ב', בשנה"ל תשע"ז הוקצו 5 ש"ש עבור כיתות א' ו-5 ש"ש עבור כיתות ב', בשנת הלימודים תשע"ח הוקצו 3 ש"ש לכיתות א' ו-2 ש"ש עבור כיתות ב' ובשנת הלימודים תשע"ט לא הוקצו שעות פיצול כיתות א' ו-ב'.
- שעות טיפוח - הקצאת שעות טיפוח (ש"ש) הוא לפי מדד הטיפוח הבית ספרי. בית ספר שמדד הטיפוח שלו גבוה יקבל תוספת שעות הוראה גדולה יותר מאשר בית ספר שמדד הטיפוח שלו נמוך.
- שעות עולים - תוספת ש"ש בהתאם למספר העולים, מוצאם ושנת עליה.
- שעות תפילה - תוספת ש"ש לכל כיתה נורמטיבית לבתי"ס בפיקוח הממ"ד, חרדי רשמי ורשתות.
- קיימים פרמטרים נוספים המשפיעים על הקצאת שעות הלימוד בהתאם לקריטריונים של המשרד לשם תגבור והעשרה, קידום תלמידים חלשים ותכניות ייחודיות במערכת החינוך.

- התקצוב הדיפרנציאלי - מודל התקצוב בשלב חינוך היסודי השתנה בהדרגה בין השנים תשע"ה לתשע"ט עם החלת התכנית לתקצוב דיפרנציאלי הרב שנתי. התקצוב הדיפרנציאלי מקדם שוויון הזדמנויות ופועל לצמצום הפערים בין תלמידים מרקע חברתי-כלכלי חזק לבין תלמידים מרקע חלש. כמו גם, פועל למתן מענה ייחודי עבור אוכלוסיות מיוחדות – תלמידים עולים, מחוננים ומצטיינים, באמצעות קביעת סל בסיס שוויוני ואחיד לכל כיתה ועל גביו תקצוב נוסף לפי צרכיו של כל תלמיד בהתאם למדד הטיפוח. באמצעות התקצוב הדיפרנציאלי יחזקו מקצועות ליבה כגון: שפה, מתמטיקה ואנגלית, כמו גם, יוקצו שעות התגבור לטובת פיצול לקבוצות למידה קטנות, פיתוח מצוינות, עבודות חקר, העצמת התלמיד ועוד.
- שלב חינוך היסודי - במסגרת התכנית, יורחב היקף שעות הטיפוח ב-130% ויגדל יחס הקצאת שעות הטיפוח בין תלמיד חזק לחלש מ-1 ל-3 ליחס של 1 ל-6 תוך הקטנת היקף שעות ההוראה אשר מתוקצבות שלא לפי אמות מידה דיפרנציאליות. התכנית תיושם בפריסה על פני חמש שנים, כאשר שלב היישום הראשון כאמור החל בשנת תשע"ה ובהיקף של 10% מתוך כלל הסל לאיגום שעות תגבור וטיפוח, בשנה"ל תשע"ו שיעור היישום היה בהיקף של 33% מהסל ובשנה"ל תשע"ז שיעור היישום היה בהיקף של 55% מהסל, בשנת הלימודים תשע"ח בהיקף של 78% ובשנת הלימודים תשע"ט בהיקף של 100%.

מודל התקצוב בחטיבות הביניים (תשע"ב, תשע"ד – תשע"ט)

תקצוב המוסדות בבתי ספר בחטיבות הביניים הוא על פי מדד הטיפוח של ביה"ס. בהתאם למדד הטיפוח נקבע גודל הכתה ושעות התקן השבועיות לביה"ס.

שעות תקן שבועיות:

במסגרת [התכנית לתקצוב דיפרנציאלי](#) הרב שנתי בחטיבות הביניים, תקן שעות הבסיס לכיתה גדל ב- 2 ש"ש הוראה תוך הגדלה מ- 30 שעות בסיס ל- 32 שעות לכיתה, תוספת זו תיושם באופן הדרגתי עד שנה"ל תשע"ט, בשנה"ל תשע"ז שיעור היישום היה בהיקף של 55%. הגדלת היקף שעות הטיפוח פי 3 על ידי איגום חלק משעות ההוראה שאינן מוקצות לפי אמות מידה דיפרנציאליות ועל ידי תוספת תקציבית. למעשה, בסיום היישום יגדל יחס ההקצאה של שעות הטיפוח בין תלמיד חזק לחלש מ 1 לתלמיד חזק ו- 3 לתלמיד חלש, ליחס של 1 ל- 6 בהתאמה. היקף שעות ההוראה אשר מתוקצבות שלא לפי אמות מידה דיפרנציאליות יוקטן.

• אופן תקצוב שעות הלימוד עבור תלמידים משולבים:

- תקצוב סטטיסטי ניתן למסגרות חינוכיות בגין 5.4% מאוכלוסיית התלמידים, לתלמידים בעלי לקות למידה, משכל גבולי, עיכוב שפתי או התפתחותי, פיגור קל והפרעות התנהגות. עבור התלמידים בסל הסטטיסטי יינתנו 1.55 ש"ש לביה"ס ועוד 0.3 ש"ש למתי"א (מרכז תמיכה יישובי/אזורי).
 - תקצוב דיפרנציאלי ניתן למסגרות חינוכיות כתוספת לתקצוב הסטטיסטי, בגין תלמידים המאופיינים כבעלי הפרעות נפשיות, אוטיזם, פיגור קשה ובינוני, שיתוק מוחין ונכות פיזית, לקות ראייה, לקות שמיעה וכן תסמונות ומחלות שבגינן נדרשת תמיכה לימודית. תלמידים אלו מתוקצבים ב-2.7 ש"ש למתי"א לתלמיד.
 - סל שירותים נלווים - תקציב המוקצה עבור בתי ספר ומיועד עבור מימון עובדי מנהל, עובדי שירותים, ספרנים, עובדי סיוע, רכזי חינוך חברתי ועוד, מושפע מגודל בית הספר, גודל כיתה, שלב כיתה וסוג רפורמה (אופק חדש/עוז לתמורה).
 - קיימים פרמטרים נוספים המשפיעים על הקצאת שעות הלימוד בהתאם לקריטריונים של המשרד לשם תגבור והעשרה, קידום תלמידים חלשים ותכניות ייחודיות במערכת החינוך.
- להלן קישור לחוברות המרכזות את [קריטריוני השתתפות משרד החינוך](#) לשנים 2012, 2014 – 2019 בתקציב הרשויות המקומיות וסל חטיבות הביניים.

מודל התקצוב בחטיבה העליונה (תשע"ב, תשע"ד – תשע"ט)

התקצוב בחטיבה העליונה מתבצע עפ"י מודל שכר הלימוד לפי תלמיד בכלל המגזרים, כאשר תקן השעות שבועיות מבוסס על התוכנית הפדגוגית של משרד החינוך. שיטת התקצוב לפי תלמיד מאפשרת את קביעת העלות בכל אחת ממסלולי הלימוד האפשריים, ואת חישוב התשלום לפי מספר התלמידים לסוגיהם.

עלות התלמיד בחטיבה העליונה כוללת חמישה רכיבים:

- מס' שעות ההוראה לתלמיד - הנגזרות מדרגת הכיתה, מסלול הלימודים, סוג הכתה, מגמת הלימוד, הרכב הכיתה וההגשה לבחינות הבגרות.
- פרופיל המורים - דרגת הותק וממוצע גמולי ההשתלמות, ממוצע שעות הגיל ושיעור משרות המורים בכל סטאטוס של רפורמת עוז לתמורה (ללא רפורמה/ רפורמה מלאה/ רפורמה חלקית - החל משנה"ל תשע"ה אין יישום של רפורמה חלקית בעוז לתמורה). האופייניים לביה"ס בו לומד התלמיד, אשר מהם נגזרת עלות שעת הוראה לביה"ס. עלות השעה נגזרת מחישובי הפרופיל של המורים כאמור, בהתאם לדיווח מצבת המורים של ביה"ס.
- מרכיב קבוע - סל אחיד של שירותים נלווים שניתן לתלמיד- הנגזר ממסלול הלימודים, סוג הכתה, מגמת הלימוד וסטאטוס רפורמת עוז לתמורה/ ללא רפורמה//רפורמה מלאה/ רפורמה חלקית.
- מרכיב חומרי הלימוד - הנגזר ממסלול הלימודים, סוג הכתה, מגמת הלימוד.
- אחוז רמת השירות הנקבע עבור המוסד - לכל שירות המתוקצב בשכר הלימוד, נקבע "שווי תקציבי" באחוזים.
 - בי"ס המספק את השירות לפי התקן המלא יקבל את מלוא האחוז שנקבע לרכיב.
 - בי"ס שאינו מספק כלל את השירות, ינוכה מלוא האחוז שנקבע לרכיב.
 - בי"ס המספק את השירות באופן חלקי, יקבע אחוז חלקי עפ"י פרופורציית הביצוע ביחס לתקן המלא.

בנוסף, תלמידים המחויבים בתגבור לימודי היהדות עפ"י חוקת הזכאות לבגרות, מקבלים תוספת ש"ש לתלמיד.

- התקצוב הדיפרנציאלי בחטיבה העליונה - ממצאי השקיפות הצביעו על פערים משמעותיים בתקצוב התוצאתי בחט"ע, מה שהוביל ליישום תכנית לתקצוב דיפרנציאלי בחטיבה העליונה למוסדות במגזר הערבי בפריסה על פני 5 שנים תשע"ט – תשפ"ג ובעלות מצטברת של כ-500 מלש"ח כאשר בתוכנית משתתפים כ-160 מוסדות בחלוקה ל-3 קבוצות:
 - קבוצה 1 – 54 מוסדות - תקצוב במסגרת מודל קיים – תקצוב 2 כיתות בשכבה במסלול לב עיוני (מב"ר), מסלול לב טכנולוגי (אתג"ר).

- קבוצה 2 – 54 מוסדות - תקצוב במסגרת מודל חדש תוכנית "דוקאטוס", מודל פדגוגי חלופי לפדגוגיה הקיימת כעת בכיתות הקטנות בקבוצה 1 .
- קבוצה 3 – 53 מוסדות - קבוצת ביקורת ללא משאבים תקציביים.

במסגרת התוכנית, מופעל מודל ניסוי אשר מנוהל באמצעות הרשות הארצית למדידה והערכה. לניסוי יש שתי מטרות עיקריות: ללוות במחקר את הקצאת המשאבים, מה שיאפשר בדיקת אפקטיביות ועלות תועלת של הקצאת המשאבים בשני מודלים המתוקצבים ביחס לקבוצת ביקורת, אשר תוותר ללא התערבות.

מידע נוסף אודות הקריטריונים להשתתפות משרד החינוך בתקצוב החטיבה העליונה ניתן לראות באתר

[מינהל כלכלה ותקציבים:](#)

- טבלת ש"ש לתלמיד
- רמת שירות
- מיפוי מגמות
- עוז לתמורה - תקצוב נהלים ובקרה
- מערכת שכר לימוד לבתי-ספר עיוניים וטכנולוגיים בחטיבה העליונה

מילון מונחים

מעמד משפטי

צורת התארגנות של בתי הספר במסגרת חוקי המדינה לצורכי תקצוב ופיקוח. חוקי החינוך בישראל מכירים בשלושה סוגים של מוסדות חינוך: החינוך הרשמי, החינוך המוכר שאינו רשמי ומוסדות הפטור.

- החינוך הרשמי - מוסדות החינוך שבבעלות המדינה או הרשויות המקומיות, שהוכרו כמוסדות רשמיים ברשומות ומתוקצבים במלואם על ידי המדינה. המורים במוסדות אלו הנם עובדי מדינה או עובדי הרשויות המקומיות.
- רשתות מעיין החינוך התורני והחינוך העצמאי - בהתאם לחוק יסודות התקציב, התמיכה בחינוך העצמאי מתקיימת כפי התקצוב הקיים בחינוך הרשמי. התקציב מיועד למימון שעות הלימוד בחינוך העצמאי ובהתאם לשיטת התקצוב הנהוגה בחינוך היסודי. כמו כן, מתוקצבות פעולות רשת החינוך העצמאי, השתתפות במימון שכר עובדי העזר והסעות תלמידים ומורים.
- החינוך המוכר שאינו רשמי - מוסדות שאינם בבעלות המדינה ומתוקצבים בשיעור של עד 75% מהתקציב לתלמיד במוסד רשמי, המוסדות מתוקצבים בהתאם למספר הכיתות התקניות ומפתח השעות המקובל לכיתה. עלות שעת עובדי ההוראה נקבעת בהתאם לפרופיל המורה הממוצע בכל מוסד, המושפע בין היתר מהשכלה וותק. התקציב מיועד לתשלומי שכר מורים ולהשתתפות במימון שכר עובדי העזר במוסדות של החינוך המוכר שאינו רשמי האחר - במגזר החרדי ושאינו חרדי.
- מוסד חינוך תרבותי ייחודי - מוסד חינוך שלומדים בו תלמידים בכיתות ט' עד יב' ושניתן בו חינוך שיטתי הנובע מאורח חייה של הקבוצה התרבותית הייחודית הלומדת בו בהתאם למאפייניה הייחודיים.
- מוסדות ה-פטור - תלמודי תורה (תת"ם) הם מוסדות שהוכרו על ידי מערכת החינוך ונקבעו להם תנאים מיוחדים הפוטרים אותם ממילוי הוראות חוק לימוד חובה. המדינה מתקצבת אותם בשיעור של 55% מן התקציב לתלמיד במוסד חינוך רשמי.

פיקוח

- מאפיין את זרם החינוך שאליו משתייך המוסד, כאשר סוגי הפיקוח הם: ממלכתי, ממלכתי דתי וחרדי.
- ממלכתי - מוסדות שאינם דתיים במגזר היהודי והלא יהודי. החינוך הממלכתי ניתן בידי המדינה ללא זיקה לגוף מפלגתי, עדתי או אחר, ובפיקוח משרד החינוך.
 - ממלכתי דתי - מוסדות החינוך היהודי הדתי-ציוני, זהו חינוך ממלכתי שמוסדותיו דתיים באורח חייהם ובתוכנית הלימודים המונהגת בהם.
 - חרדי - המוסדות המאוגדים בשתי רשתות החינוך הגדולות (מרכז החינוך העצמאי ומעיין החינוך התורני) והמוסדות שאינם מאוגדים ברשתות אלו, מוסדות הפטור ומוסדות לימוד תרבותיים ייחודיים.

חינוך מיוחד

מוסדות חינוך לתלמידים בעלי מוגבלויות ולקויות המופנים באמצעות ועדות השמה. מוסדות וכיתות אלו פועלים בכלל שלבי החינוך, המגזרים, מעמד משפטי וסוג הפיקוח. מספר תלמידים לכיתה בחינוך המיוחד קטן ממספר התלמידים לכיתה בחינוך הרגיל ויחס מורה-תלמיד גבוה יותר. כמו כן, יש תלמידים בעלי לקויות הלומדים בחינוך הרגיל ומקבלים סיוע מיוחד, כגון טיפולים פרא-רפואיים, סיוע לימודי וליווי של סייעות. במוסדות אלו ממוצע עלות לתלמיד מחושב על פי עלות חלקי סך כל התלמידים בפועל. במקרים שבהם לא היו תלמידים בוצע חישוב לפי תלמידי התקן.

גורם מדווח

היחידה במשרד החינוך האחראית לפתיחה, סגירה או עדכון מאפייני המסגרת הארגונית.

מסגרת ארגונית

גוף מאורגן המבצע פעילות חינוכית או מרכז ניהולי לדיווח מורים או שעות, אשר משרד החינוך מתקצב או מפקח עליו, או שיש בו צורך עבור תהליכי עבודה של המשרד. נקראת גם 'מוסד'. לדוגמה: בית ספר, גן ילדים, אולפן וכד'.

שלבי חינוך במוסד

שכבות הכתה בהן לומדים במוסד, לדוגמה: יסודי, חט"ב וחט"ע.

רפורמת 'אופק חדש'

מאפיין של מסגרת ארגונית שהצטרף לרפורמה החדשה לשיפור מערכת החינוך וקידום מעמדם של עובדי ההוראה.

רפורמת 'עוז לתמורה'

בהתאם להסכם השכר שנחתם עם ארגון המורים ניתנו תוספות שכר משמעותית לעובדי ההוראה בחטיבה העליונה, תוספת שעות לימוד פרטניות ותקצוב דיפרנציאלי בית ספרי.

יוח"א

יום חינוך ארוך. הוספת שעות לימוד וחינוך על השעות הקיימות במוסדות חינוך, כדי להרחיב ולהעמיק את הידע וההשכלה של התלמיד, להוסיף חינוך לערכים ופעילות חברתית.

כיתות נורמטיביות

כיתות המשמשות את המשרד לתקצוב בית ספר ביסודי ובחטיבת הביניים. בחטיבה העליונה שיטת התקצוב הינה לפי תלמיד.

מגזר

מאפיין מוסד המצוי בזיקה ללאום רוב תלמידיו, לדוגמה: יהודי, ערבי.

מחוז גיאוגרפי

חלוקה גיאוגרפית לפי הגדרת משרד הפנים.

סוג חינוך בכיתה

מציין את סוג החינוך בכיתה מסוימת, לדוגמה: כיתת חינוך מיוחד בבית ספר של החינוך הרגיל.

סוג חינוך במוסד

מבחין בין החינוך הניתן לתלמידים ללא צרכים מיוחדים לבין תלמידים בעלי ליקויים ו/או צרכים מיוחדים, לדוגמה: חינוך רגיל, חינוך מיוחד.

סמלי ישוב, מוטב ורשות - לפי זיהוי חד-ערכי.

שעה שבועית (ש"ש) שעת הוראה שבועית לתלמיד במהלך שנת הלימודים.

חינוך קדם-יסודי - השלב הראשון של הלמידה המאורגנת. כולל מוסדות חינוכיים לילדים מגיל 3 ועד גיל בית הספר.

חינוך יסודי - דרג זה כולל 6 שנות לימוד, בכיתות א'-ו', אולם ישנם מוסדות שבהם דרג זה כולל 8 שנות לימוד.

חטיבת ביניים - דרג זה ממשיך את החינוך היסודי וכולל 3 שנות לימוד (כיתות ז'-ט').

חינוך על-יסודי - דרג זה כולל את חטיבת הביניים והחטיבה העליונה.

תוכנית היל"ה (השלמת יסוד ולימודי השכלה)

פועלת במסגרת תחום קידום נוער במנהל חברה ונוער במשרד החינוך ומופעלת על ידי רשת 'עמיד'. התוכנית פועלת ברחבי הארץ במסגרת היחידות לקידום נוער ברשויות המקומיות ובמוסדות חסות הנוער. התוכנית מיועדת לבני נוער אשר מסיבות שונות מצויים מחוץ למסגרת החינוך הפורמלית לצורך השלמת השכלתם. ביסודה של תוכנית היל"ה מונחת השקפת עולם הרואה בהשכלה תנאי למוביליות חברתית ואמצעי לשילוב נורמטיבי בחברה הישראלית.

מרכז חרום

מסגרת לילדים הנמצאים במצבי סכנה עקב הזנחה מצטברת והתעללות המחייבים הגנה מיידית על הילדים מחוץ לבית ואבחון כולל לפרק זמן קצר או עד 3 חודשים.

מרכזי העשרה

מרכזי העשרה נועדו להציע לתלמידים סביבה מאתגרת וחוייתית לבילוי משותף אחר הצהריים. באמצעות ליווי תמיכה והדרכה של חונכי העשרה, מאפשרים המרכזים מגוון פעילויות שנועדו להפגיש את החניך עם תכנים חדשים ושנית להקנות לו חוויה חברתית הכרוכה בהעצמה אישית ובחיזוק תחושת מסוגלותו. בהתאם לכך, במרכז מתקיימת חוויה לימודית אלטרנטיבית וחשיפה למושגים ותוכנים דרך עידוד הסקרנות והיצירה.

אשכול הלמ"ס

אשכול חברתי-כלכלי של אוכלוסיית הרשויות המקומיות, דהיינו עיריות, מועצות מקומיות ומועצות אזוריות, שסווגו ל-10 אשכולות הומוגניים, לפי ערך המדד החברתי-כלכלי שלהן. אשכול 1 מציין את הרמה החברתית-כלכלית הנמוכה ביותר ואשכול 10 - את הרמה הגבוהה ביותר. המדד עבור הרשויות המקומיות חושב על בסיס 16 משתנים מהתחומים הבאים: דמוגרפיה, השכלה וחינוך, תעסוקה וגמלאות, רמת חיים (הכנסה כספית, רמת מינוע, תכונות דיור).